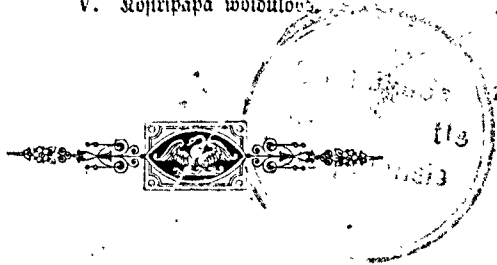

Kõitistamise Kõrred.

Eduard Wilde nälgajutud.

Sisu:

- I. Näitsepa kotsja-lavalus.
- II. Birastus.
- III. Nebased teineteise lõhus.
- IV. Sigased pruudid.
- V. Lõfiripapa wõidulõus.

Tallinnas, 1888.

R. B. ...i kaamatukaupluse kulguga trükitud.

A-710

A 790.

Rõistamise kõrred.

Eduard Wilde naljajutud.

Sisu:

- I. Rättsepa losja-kavalus.
- II. Muirastus.
- III. Rebaseid teineteise lõksus.
- IV. Wigased pruudid.
- V. Rõstripapa mõiduloo.

1790.

Tallinnas, 1888.

R. Busch'i raamatukaupluse kulguga trükitud.

Дозволено Пензуровъ. — Дерптъ, 28. Октября 1888 г.

12577

Rättsepa kosja-kawalus.

Kosjamoor kuulis, et ma rihast naest soovida ja juhatas mind ühe elatanud piiga juurde, kes Tallinnas „liiva peal“ Israeli uulitsas oma majas elada. Peale selle, et ta kassa ja koeri armastada ja neid enesel tosinate kaupa pidada, olewat ta igapidi mõisilik inimene, lahke ja hea südamega.

Miks ta siimaani meesi ei olla saanud, olewat teadmata; wist walinud ta eluajas liig palju ja jäänud wiimaks ilma. Minule wanale poisile olla ta aga kui loodud. Tema warandust majaga kokku wõida vähemast wiie kuue tuhande peale määrata, sest ta olla eluaja rikkaid saksu teeninud ja proua surma järele ka oma jagu pärandust saanud. Kolmat aastat elada ta oma väikeses majas wagusat elu.

Soo! See oli siis kõit väga hüwa! Bagana pihta, kui ma weel wanas eas majaperemeheks saaksin! See mõte oli nii kõtistaw, nii armas, et ma kosjaplaani filmapilt walmis seadfin. Kohe järgmisel pühapäewal „wiskasin enese wikji“ ja otjisin wanapiiga majakese üles. Juba eestotta astudes kajas mulle toast koerade, koerakeste ja kutsikate haukumine ning kasside ja kassi-pojukeste kiunumine ja niugumine wastu. „Jäle kontsert küll, aga mis tost,“ mõtlesin ma, „kui ma lord majas peremeheks saanud, küll ma siis kutsudele ja kiisudele näitan kuda neil Tiigiwesti tiigis auukiituse laul meelest ära läheb.“

Köögis pingi peal norstas suur tugew wanamees nii wägewaste, et tahm pliidi-katuse küllest maha sadas. Sellest läksin ma mööda, :oputasin elutoa ukse pihta ja astusin sisse.

tatud vastus, „ja mis sugune rättspepp veel! Ma ütlen teile, terwes kubermangus ei ole niisugust rättspeppa!”

„Hut, see on väga paha,” ütles Rosa, „ma olen enesele nimelt põhjuselks teinud, ialgi rätsepale mehele minna. Mis pärast? Nad on peale halpuse kõik arad kui jäneseb ja nad kõik on, nii palju mina olen näinud, jõretunud kuiwanud mehed. Rättsepad ei suuda naest ei elutormide, ei muude õnnetuste vastu kaitseda. Näituselks elan mina Tallinna kõige kardetavamal tumedamas nurgas, kus ja ühelgi õõsel julge ei või olla, et röövlid ja mõrtsukad sisse ei tungi. Mina ise olen väga ara werega. Alatine hirm lufulõhkujate ja kaelalõikajate eest piinab mind. Wõtan ma rättsepa meheks — Jumal teab, ma sureksin hirmu pärast juba enne kui röövlid aluatest sisse peafewad. Ma pean enesel talli palga eest tugewa mehe sulaseks, kes kõõgis igal õõsel magab. Vähen ma mehele, siis peab oneti mees mind kaitsma.”

Ma tõulisin tooli pealt üles ja ajasin enese firgetks. Mu filmad pöörlesiwad nagu kasakal peas.

„Auuline neitsi!” hüüdsin ma käsa rusikasse tõmmates ja käewarsa wälja sirutades. „Mina olen küll teha poolest ka kõhn ja wäikene, aga jõuudu on mul kui esewandil ja julgust kui Indianlasel — uskuge mind! Tungigu siia wiiskümmend Jüri Hummu ja faks korda nii palju teisa masuurikuid sisse, ma punuma ei pane, ma raiun nad oma rusikatega kõik nii surnuks, et nad teisel päewal imeks peawad panema!”

Meiu Rosa raputas põlastawa ja kahtlase naeratamisega pead.

„Seda ma ei usu,” ütles ta kindlaste, „ja parem on, kui meie kosja-asjast ennam sõnagi ei kõnele. Mina jään oma põhjusmõtte juurde kaljukindlaks: rättspeppa ma meheks ei wõta! Mitte sõna enam, ma palun teid!”

Püüdsin küll veel korutada ja kinnitada, et ma kõige tugewam ja julgem mees Tallinnas olla, aga kangekaelne wanatüdruk jäi oma otsuse juurde ja ma pidin häbi ja kurbdusega lahkuma.

Tulise pihta! mul oli nii kahju et! Oma nõuu maha

jätta ei tahtnud ma mingi hinna eest. Ma hakkasin mõtlema ja sonima, kuda abi saaks. Kolm päeva pidasin ma ööd ja päewad aru, siis oli plaan käes, abinõuu leitud. Lugeja peab nimelt teadma, et ma sugugi loll pois ei ole. Warsti saab igauks nägema, et mu plaan kawal ja mõjuw oli. — —

Järgmisel pühapäewal läksin ma wanapiigale teist korda külaliskäts. Ta tegi suured filmad, mina aga tegin, nagu ei paneks ma seda tähelegi. Palusin wabandada, et ma teda waatama tulnud, ütlesin, et mul tema koerad ja kassid wäga armsaks saanud ja et ma, kui lubataks, nende seas paar tundi hea meelega lõbu otsiks. Rosja-kaamist ei lausunud ma enam sõnagi. Roskane oli kaunis mahe ja lahke, seft tal näitas, koertest ja kassidest hoolimata, kodu igaw olewat ja ma olin lõbus selfiline.

Jutu seas tähendasin ma, et mul kodus ilus wäikene siidipuudli selfi koerakene olewat, mida ma hea meelega temale soowiks kinkida. Ma ei olla aga koerakest selle pärast kaasa toonud, et ma ei teadwat, kas kingitust wastu tahetawat wõtta; preiil olla juba sarnasid loomi küllalt.

„Oh, isand Piht,“ hüüdis neiu Rosa elawalt, „minul ei saa neist ka siiski küllalt, kui mul kaks korda nii palju oleks, kui neid juba on.“

„Soo,“ kostsin mina, „see rõõmustab mind wäga. Ma olen õnnelik, et teie mu kingituse wastu tahate wõtta. See olgu meie edespidiise sõpruse märgiks. Kui te' soowite, siis saadame teie sulase kohe kutsika järele. Ma annan talle sedeli adressiga ligi ja kirjutan, et mu õpipoisid „Bella“ temale kätte annawad.“

Piigakene oli selle nõuuga täitsa rahul. Sulane, nimega Mats, seefama, keda ma kõõgis minewal korral näinud magawat, saadeti kohe minu koju kutsika järele.

Müüd oli aeg kätte jõudnud, kus ma oma plaani wõisin proowima hakata. Ma wilistasin afna juures kaunis tügewaste. Seda tegin ma neiu teada koerte kohta, mul enesel aga teine otstarbe teatawal. Paari minuti pärast sündis idagi, mis mulle eneselegi lõpmata kentsakas ette tuli . . .

Uks läks forraga lahti ja sisse tungisivad suure rüsinaga: kolm, neli, viis tugevat meest, mustats määritud metsliste nägudega.

Piigatene oli ehmatuse ja hirmu pärast keeletu. Ta ei saanud sõna suust, ei healest rinnast. Värijedes oli ta tooli peale langenud. Nüüd oli minu tund tulnud.

„Meitsi Rosa!“ hüüdsin ma vägewa healega. „Urge kartte midagi! Mina olen ju ka veel siin! Waatke aga pealt kuida need seitse kelmi kaowad! Pange tähele, mida rättsipa rusikad toime wõiwad jaata!“

Weerand tunniga oliwad kõik seitse toast ja hoowi wärawast väljas. . .

Eugeja ehk saab aru! Ega mulle kelmidest keegi tõsiselt wastu pannud. Oliwad ju kõik minu head sõbrad ja tegiwad nalja. See'p see mu kawal plaan oli olnudgi. Ma olin seitse rättsipa kokku kutsunud ja neid palunud, tänast nalja kaasa teha. Oliwad ka kõik lustilised nalja-armastajad poisid ja lubasiwad mind aidata. Sel kombel wõisin ma piigale oma julgust ja jõudu näidata. . .

Kui kõik kelmid hooiwärawast välja kihutatud, astusin ma ähkides ja puhkides tuppa tagasi. Meiu Rosa astus mulle waimustatud näol wastu ja andis kätt.

„Jсанд Виht,“ ütles ta siirupi-maguja healega, „ma tänan teid! Teie olete juur mees! Ma olen teile waranduse, wahest ka elu wõlgu. Tuhat tänu teile, armas sõber.“

Ma kummardasin.

„Kord oli teil minu kohta iseäraline nõuu,“ ütles ta siis häbelikult, „kui teie oma mõtteid ei ole muutnud, siis ei oleks mul selle wastu enam midagi —“

„Rosa, armas Rosa!“ õiskasin ma ja tõmbasin piigatese rinnale.

„Jaak, armas Jaak!“ kogeles tema wastu.

Koerad haukusiwad, kassid niugusiwad — oh, meie olime nii õnnelikud!

Nüüd ilmus sulane koerakesega.

„Mis ma sellest enam hoolin,“ ütles Rosa, ellalt minu

habet silitades, „mul on ju nüüd kõigist kõige armsam kutsu-
fene käes — ära pane pahaks, Jaak!“

„Ja mina leidsin ilusa väikese kuisu,“ oli minu õnnelik
kostus.

Wana sulane wahtis amuli suuga meie kallistamist pealt.

„No nüüd on kurat lahti! Nüüd muretsseb enesele suure
woofstri-koera ka weel kaela,“ kuulsin ma teda habemesse
urisemat. — —

Rosa ja mina oleme praegu õnnelik abielupaar. Alles
teisel abielu aastal tunnistasin ma temale oma kosja-kawaluse
üles. Ta torises natukene selle „pettuse“ üle, andis aga
warsti järele, naerisgi hullu nalja üle ja ei kahatse täna päe-
wani, et ta rätsepale mehele läinud. Peale ühe koera ja kassi
oleme kõik teised ära kaotanud. Väikese maja Israeli uulit-
sas müüsin ära ja ostsin suurema Kasfifabas. Lõppeks
lugejale teatuseks: ma teen kõiksugu rätsepatööd üliodawalt ja
ülihästi! . . .

II.

W i i r a s t u s.

Jwan Karlowitsch Minutini uus korter oli Wäikeses Mia uulitsas maja kolmandama korra peal. Kohe teise päewa hommikul pärast sissekolimist filmas ta wastas seiswa maja neljanda korra akna peal midagi, mis talle asja andis, südamest oma õnne tänada, et ta siia korteri jaanud. Jwan Karlowitsch oli näitleja, sellega kunstnik ja kunstnikud armastawad tuttawal wiisil paleusi. Ming Minutin leidis nimetatud akna pealt oma paleuse.

Üks neiu, nii ilus, et Jwan Karlowitsch esimesel pilgul tagasi pörkas, nagu oleks talle keegi tugewa hoobi wastu nägu andnud, istus naabrimaja neljanda korra akna taga ja wõttis walgete kardinade wahelt mõttes alla uulitsale. Noormees oli lühikese nägemisega, iga näo-joonekest ei wõinud ta kauguse pärast uurida, aga pimegi pidi nägema, et see naesterahwas seal ilus, paradüüsilik ilus oli! Süsimustad käherrjuuksed püraaswad sinakalt läikides ta peent marmori-walget õrna nägu. Mustad järawad filmad pikkade ripsete taga; punane roosifuu paisuwate huultega, millede tagant wäikesed helewalged hambakesed nähtawale tuliwad; lumiwalge kael, kena täidlane rind ja ümargune lihaw käewarss, mille najale neiu sonides pead toetas — kõike seda kokku wõttes wõis iga ilutundja tõendada, et noor neiu päris looduse meistritöö pidi olema.

Neiu istus liikumata paigal. Jwan Karlowitsch pani imets, kuida ta mitu tundi järgemööda nõnda wagusi istuda wõis. Mitte kordagi ei pööranud ta pead, ei liigutanud kätt.

Ta mõtted pidivad küll wäga sügawad olema. Võne eel, kui päikene aknast sisse hakkas paistma, tõmmati kardinaid ette ja neiu pea kadus nende taha. Öhtul sai aga meie sõbrale jällegi õnn osaks, oma paleust akna taga näha. Müüd oli ta juba elavam. Ta waatas siina tänna, alla uulitsale, siis pahemat ja paremat kätt, nokutas peaga ja näitas kannelt wõi mingit muud mänguriista mängivat, sest awatud aknast kostis mahe muusiku=heli alla.

Jwan Karlowitschile tuli rahutu öö. Raua ei tulnud tal und silma, ta mõtted käiswad ilusa naabrineiu poole, piiga tena pilt seisnis nagu nõiduw wiirastus ta silma ees. Teisel hommikul oli ta esimene tegewus, akna ette astuda ja üles naabrimaja neljanda korrast poole wahtida. Oh, õnne! Seal ta istusgi jälle! Ja jälle nii sügawas mõttes, nii wagusi sonides, liikumata paigal. Võnal kadus ta jälle kardinat taha, öhtul tegi ta jälle muusikat. See kestis nõnda mitu päewa ja Jwan Karlowitsch ei wäsinud wahtimast, imes= tamast, ohkamast.

Kuda neiuiga tutwaks saada? oli nüüd tema esimene ja wiimne küsimine. Ja tutwaks pidi ta temaga saama, maksu mis maksab. Usjata wotas ta, kas neiu kord ta wälja läheks. Ta tahtis tema kehakuju näha ja tema nägu ligemalt waadelda. Sügaw igatsus wõttis noore näitleja südames maad. Tundide laupa lõndis ta uulitsal edasi tagasi, filmad maja ukse poole pöördud, kust neiu wälja oleks pidanud tulema, aga kõik jäi ilmaaegselt waewaks.

Aga ometigi wiimaks! Ühel pühapäewa pärastlõunel ilmus ta. Jwan Karlowitsch seisnis uulitsa ääres. Südame tujukimine tahtis tal seisma jääda, kui neiu sirge kuu kojauksest ilmus. Siis astus ta ruttu mõne sammuga ligemale. Neiu naeratas nii magusaste, nii nõiduwalt, et armastaja nooremehe mõtted segamine läksiwad. Neiu lastis nagu pool kogemata punase roosi maha langeda, ise tõttas ta fergel sammul edasi ja kadus warsti ümber uulitsa nurga. Jwan wahtis talle segaselt järele, siis wõttis ta roosi maast, surus ta huulte wästu ja hakkas neiu järele ruttama. Ta ei jaanud teda

kätte, ta oli inimeste-woo seeka kadunud. Ehk ta selle peale küll paar tundi neiu maja ees luuras nagu soldat wahi peal, ei läinud tal mitte korda, oma paleuse tagasitulekut näha. Waewalt oli ta aga oma korterisse läinud, kui juba kena kuju jälle wastas seiswa maja akna peal ilmus. Neiu seisis seeford ja waatas, nagu Iwan Karlowitsch suure rõõmuga tähele pani, otse tema aknate poole. Ta wõttis roosi ruttu rinnast, astus akna ette ja joowastatud pilgul üles paleuse poole wahi tides andis ta üle palawaste suud. Piigakene lõi filmad maha, naeratas häbelikult ja astus siis akna tagant eemale.

Iwani süda õiskas. Et neiu tema wastu mitte täitsa osawõtmata ei olnud, seda oli ta awaldanud. Aga mis nüüd waja teha, et temale läheneda. Piika arupidamise järele jõudis noormees otsusele, esimest katsset kirjaltikult teha. Ja warsti rändas magusaste lõhnaw armastusekiri täis waimustuse-sõnu neiu korterisse. Iwan ei tundnud küll neiu nime, aga ta näitas oma wanale passijale, kuhu kiri waja wiia, ja see toimetas asja hästi: neiu wõtnud, nagu ta tagasi tulles kõneles, kirja sügawa punastamisega wastu ning lubanud wastuse pea tagasi läkitada. Iwan Karlowitsch oli kirjas muidugi palunud ja küsinud, kas ta neiuaga kudagi kokku ei wõiwat saada. Wastus rosakarwalise paberi peal tuli ja andis talle lühidelt teada, et neiu teda homme õhtul külaliseks ootawat. Kirja all seisis nimi Juliette Verdioz. Iwani paleus oli siis Brantslane, nagu nimest näha wõis.

Kiri pani näitleja meele nii liikuma, et ta õhtul teatris lõpmata halbaste mängis. Aga wiimase raske hoobi andis talle weel see ehmataw nähtus, et ta Julietted ka teatris filmas! Neiu istus esimestes ridades. Kui Minutini film koge mata ta weale langes, nokutas ta naeratades tasakeste pead, nagu tahaks ta mängijat julgustada. Aga just see naeratamine ja peanokutamine oli keewawerelise näitleja õnnetus. Ta kaotas sõna, jäi kinni, kogeles poolikuid sõnu ja lugu lõppes sellega, et teda armetumal kombel wälja wilistati.

Teise päewa õhtul ei olnud Iwanil mängida. Ta wõis siis armastatud neiu kutses täita. Nagu palawiku-haige oli ta

terwe päewa. Juba lõuna ajal hakkas ta ennaft ette walmis-
tama, riidesse panema ja ehtima. Ja kui siis õhtu määra-
tud minetu=tunniga tuli, astus ta pool uimajelt üle uulitsa
naabrimaja poole. Wiimase trepi lõpul pidi ta kaua seisma
ja puhkama, et jõuudu ning julgust koguda. Wiimaks helistas
ta selle ukse kella, mille peal nimefiri „Juliette Verdioz“ seisis.

Wana lahke näoga naesterahwas awas ukse ja lastis kü-
lalise sisse. Kui Jwan Karlowitsch üleriided wäikeses eestojas
ära pannud, näitas wanafene käega pahemal käel seiswa ukse
poole, ise astus ta teisjale. Nagu näha, tundis ta noortmeest
ja näitas tema tulekut oodanud olewat.

Minutin astus tähendatud uksest, mis praokile seisis, koh-
metanud olekul sisse. Hele tulewalgus, mida lae all rippum
gaafi=kroonlühter wälja laotas, paistis talle wastu. Kaunis
juure, uhkete sisse seatud kambri taga otsas, akna lähedal, istus
pehme leentooli peal Juliette Verdioz, Minutini ingli=ilus, pa-
lawaste armastatud neiu. Ta oli kõige kenamas riide=ehtes.
Taewatarwa sinine pitsidega ehitud atlas=kleit ümbritses ta
filedat keha, mustade juukste sees walgendas theeroofi kollakas=
walge õis, kaelas ja käes hiilgasiwad kulla= ja pärli=ehted.
Heledal tulewalgusel tuli tema õrn ilu seda nõidusliksema wõi-
muga nähtawale.

Jwan Karlowitsch kumardas nagu kuninganna ees. Koh-
metult jäi ta ukse juurde seisma. Täiik aega waatles ta teda
paigal seistes, nagu ei julgeks ta sarnasele pühadusele läheneda.
Neiu nägu oli tõsine, mõttes, just nõnda, nagu Jwan teda akna
all nii sagedaste näinud istuwat. Ta ei waatnudgi külalise
poole, waid nagu oma ette maha. Ainust sõna ei tulnud ta
huultelt.

Jwan Karlowitsch arwas, et neiu tema sisseastumist ei
olnud kuulnud, ning astus paar sammu edasi. Juliette jäi
paigale, wagusi ja wait. Imelik! Minutin ei teadnud, mis
teha. Wiimaks wõttis ta julguse kottu ja algas:

„Auustatud preili, ma olin nii julge ja tuln teie lahke
kutse peale siia, et oma ammugi ihaldatud palawat südame-
soowi, teiega lähemalt tutwaks saada, täide saata“.

Neiu jäi endisesse olekusse. Mitte sõna ei kostnud ta, kordagi ei pöörnud ta filmi nooremehe poole, mõttes ja tõsijelt wahtis ta maha. Minutini oli kõige suuremas kitsikus.

„Teie näitate sügawas mõttes olevat, preili Verdioz“, algas ta kogeldades uueste, „wäga kahju, et ma teid esitan, aga mind juhatati siia ja teie kirjjas oli praegune tund nimetatud. Kui te' soovite, siis lähen ma jälle tagasi ja tulen hiljemine, kui te' lubate. Ma palun, preili, kostke mulle ainus sõnagil . . .“

Äsjata! Neiu ei muutnud oma olekut karwa wäärt. Ta ei pilgutanud filmi, ei liigutanud huuli. Külma wärin käis Minutiniil keha üle. Oli tema paleus wahest — kurt ja pime kah! See oli aga wõimata; uulitsal ja teatris oli ta ju kui igapidi terve inimene ilmunud. Mis tal küll praegu wõis meeles ja mõttes olla?

„Ma saan aru teie waitolemisest ja tõsidusest“, ütles Zwan Karlowitsch pika piinliku waheaja järele sügawaste ohtes. „Teie tahate mind karistada, et ma nii hulljulge olnud, teile läheneda, teie sõprust, teie osawõtmist otsides. Ma ei ole ju seda wäärt. Ma ei saa isegi aru, kuidas mul see lõpmata julgus wõis olla, teie poole oma filmi tõsta, teie poole, kes teie oma ingli-iluduses nagu kõrgel seisaw paleus kunagi minu sugusele surelikule ilmpuutumata olete! Aga mida wõin mina selle eest, et teie mu meele, mu mõistuse, mu hinge esimesest nägemisest saadik nõiduslike wäega ära täitsite, põlema süütafsite, raugemata, ilufustumata lõtkle. Neiu Verdioz, ma olen teie wang, tehke minuga, mis te' tahate, uuhelge mind, surmake mind, ma olen kõ'gega rahul! Juliette, ma armastan teid nii palawalt, et ma mõistuse kaotaksin, kui teie mind enesest armuta ära tõunkatsite. . .“

Müüd pikkamiisi hakkas elu preili Verdiozi liigetesse tulema. Ta tõstis pead, nokutas paar korda ja waatas pahemale ja paremale poole, nagu ärtaks ta sügawast unest. Nooremehe meelest, kes wärisedes eemal seisis, oli aga siiski nagu ei heidaks ta ainust pilku tema poole. Kõige kentsakam ime tuli aga weel. Mitte ainust sõna ei lausunud Juliette Minutini

palawa armu-awalduse peale; selle asemel hakkas ta aga korraga — muusikat tegema! Ta hoidis süles väikest mängutoosi; sõrmed hakkajiwad selle wänta ajama. . .

Jwan Karlowitsch wärises. Oli ta armutene korraga nõrgameelseks jäänud? Minult sell mõttel wõis tema imelist olekut seletada.

„Juliette!“ hüüdis Minutini hirmuga. Ta jooksis neiu juurde ja sirutas käe tema järele wälja. Sellel filmapilgul kustus kroonlühter lae all järsku ära. Piltkane pimedus walitses toas. Juliette mängis edasi. Mängutoosi pehmed toonid helisesiwad salaliselt läbi pimededa tua. . .

Jääraline ära seletamata hirm tekkis Minutiniile südamesse. Ta meelest oli, nagu oleks ta ära nõiutud, nagu wiibiks ta tontide asupaigas. Seal korraga wõttis wäitene pehme käefene tema käest kinni ja hakkas teda edasi talutama. Ta ei pannud wastu. Teda wiidi pikkamisi pimedast toast wälja, siis jälle kulgilt uksest sisse. Ta astus wäikesesse heledaste walgustatud saali. Tema talutaja oli pikiline musta peaga ilus poisifene, kes kelmi naeratamisega tema poole üles waatas ja nüüd ta käe lahti lastis.

Hele walgus kenas punaste mööblitega ehitud saalis peletas Minutini silmi; aga ta peaarud lippusiwad segi minema, kui ta toas sohwa peal üht naesterahwast nägi istuvat, kes keegi muu ei olnud kui jällegi — Juliette! Juliette siin, Juliette seal! Arusaamata mõistatus, nõidusline wiirastus! Wõimata oli, et neiu nii ruttu teisest kambrist siia istuma tulnud, wõimata ka selle pärast, et saali kulgilt muud ust ei käinud kui see, kust Minutini ise praegu sisse talutatud. Ja ometigi istus Juliette seal — keegi muu! Seesamasugune sinine kleit seljas, walge rpos mustades läherrjuukstes, mängutoos käes. . .

Minutini pani käed ristigi ja wahtis hirmunult nagu tonti nähes ilusa nõia-neiu poole. Ma usun, ta hakkas mõttes „Issa meiet“ tagurpidi lugema. Preili Verbioz filmitses teda pilkawa kelmita naeratamisega tükk aega. Wiimaks, kui nooremehe nagu ikka pikerfusemaks muutus, hakkas ta heledaste naerma, tõujis üles ja astus Minutini juurde. Kui ta käe tere-

tuseks wälja sirutas, astus Jwan Karlowitsch kohtudes tagasi.

„Teie peate mind mõneks wainuks, Jwan Karlowitsch?“ ütles neuu lustilikult. „Ma ei oleks arwata wõinud, et teie nii ebausklik oleksite. Tulge minuga.“

Ta astus uksest wälja, Minutin sammus pool tahtmata järele. Vähemal filmapilgul seisis ta jälle seal lambris, kust teda poisikene Juliette juurest ära talutanud. Kroonlühter põles jälle. Aga püha taewas! wiirastused ei tahtnud lõppeda! Seal ta istus ju, see nõrgameelne Juliette oma mängutoosiga ja nüüd seisis tema kõrwal weel teine Juliette! . . . Mõlemad neiu üks kui üks, wõta ehk jäta! Raks ühesugust Julietted! Minutin ei teadnud, kumba ta armastas. Mõlemaid muidugi korraga, sest üks oli ju seesama mis teine. Aga mida kahe naesega peale hakata! Asi oli tõeste kirju. . .

Jwan Karlowitsch pani käed näo ette, siis hakkas ta filmi õruma, nagu tahaks ta imelist wiirastust ära peletada. Nagu unenägu oli kõik, mis ta nägi ja kuulis.

„Jwan Karlowitsch,“ ütles nüüd ühe Juliette pehme heal. „Kas te' ei wõiks mulle seda armastuse=awaldust korrata, mida te' weibikese aja eest mu õele nii tuliste sõnadega jalge ette weeretasite? Ma usun, teie eksisite ja teie sõnad ei olnudgi sellele siin määratud, waid minule.“

„Teile muidugi,“ wiikatas Minutin, „teie kõnelete wähe=maast ja julgustate mind. Teie imelik õde ei lausunud sõnagi, waid hakkas ainult mängutoosi wäntama. Ma arwan, preili tahtis mind nohkida; nüüd hakkab ma sellest aru saama. Kui ma ei eksin, siis on preilid kaksikud, kelledele loodus nii imels=panemise=wäärt sarnaduse andnud.“

See Juliette, kes kõneles, astus nüüd Minutini juurde, hakkas ta käest kinni ja wiis teda õe juurde.

„Minu õde — herra Minutin,“ seadis ta tõsisel näol ette. Tumm Juliette ei liigutanud. Ta wahtis nagu kunagi oma ette mõttes maha. Jwan Karlowitsch pidi praegu auu=pakklikult kumardama, kui ta järsku tagasi pööras, filmad suu=refs ajas ja nii kaebliku halenaljata ja tõntsi näo tegi, et kõ=neleja Juliette waljuste naerma pahwatas. Minutin hakkas

tumma neiu käest kiini, pikkamisi lastis ta selle jälle lahti. Siis ohkas ta sügavaste.

„Teie õde on — wahast!“ ütles ta pool nutuse, pool naerulise healega, „oh mina esimene lambapea, kes ma sellest alles nüüd aru saan! Kohe homme ostan omale prillid, minu lühifene nägemine mängib mulle muidu veel mõne hullema wingerpusi.“

„Minu õde on paraku wahast,“ sõneles Juliette naljatujul, „ja teie wõtate küll oma palawad sõnad, mis te' talle kõnelete tagasi, olgu küll, et mu waeße õekese wahast süda selle pärast wististe lõhkema saab. Ta oli väga õnnelik, et teie teda oma afnaft imestades mõnel päewal waatlesite ja koguni märku andsite, et te' oma südame temale kaotanud. Selle pärast istusgi mu õekene alati jüin afna all. Oh, nüüd on kõil möödas. Wõi heidate ehk armu mu kallil kassik-õe peale ja wiite ta siisgi altari ette, sest temap see ju oli, kes teie südame tujukuma pannud.“

„Ei, nii armuheitlik ma ei ole,“ wastas Iwan Karlowitš. „Teie õde on mind petnud; miks ta mulle ainust märku ei andnud, et tal wäikene kehalik puudus külles on: tal ei ole hinge sees! Mul on palju armsam, kui ma abikaasa saaksin, kes minuga wähemast kõneledagi mõistab. Sel põhjusel pööran ma siis teie poole ja kannan oma endise südame-awalbuse uueste ette. Juliette, kas see ehk wõimalik oleks —?“

„Oma õnnetuma õe pärast tahan ma seda wõimalikuks teha. Iwan, ta mina ei ole asjata läbi afna wastas seiswama poole lüwanud!“ . . .

„Juliette!“

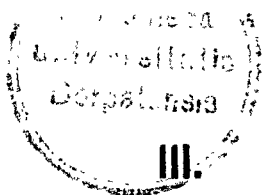
„Iwan!“

Waewalt oli esimene magus musu wahetatud, kui tumm Juliette oma mängutoosiga lustilist waltsi hakkas mängima, pead pahemale ja parentale poole käänates, nagu tahaks ta ennast muusika läbi trööstida, et peigmees truuduse murdnud. Kuju tagant oli wäikese poisikese naeru = kõhistamist kuulda.

Ta oli wahakuju wedrud üles tõmbanud, nagu ka enne, kui Minutin siin olnud, kes teda ei olnud näinud.

„Anna mulle andeks, Jwan,“ ütles Juliette paludes, „et ma siind oma wahast õega täna natufene tüisfajin; see oli sulle karistuseks, et ja ennast tema läbi tüisfata lastsid. Minu wäikene wend Louis aitas mul nalja korda saata. Ta pani kuju mängima ja kustutas gaasitule ära. Tule siia, Louis, anna herra Minutinile kätt ja palu temalt ka oma wigurdamist andeks . . . See kuju seal on aga minu õndsja isa wiimane meistritöö. Ta oli wahakujude tegija ja seisis kaunis kuulsuses. Nasta eest suri ta ja jättis wäikese Louis'i ja minu waesteks lasteks, kuna me' armsa ema paar aastat ennemalt kaotasime. Isalt pärifime wäikese kapitali, millest mureta elafime. Mis mul jinule weel jutustada on, seda teen theelauas, kus wana Maria meid praegu votab. Tule, mu kallis!“ . . .

Jwan Karlowitsch Minutin on praegu õnnelikum abielumees terwes Peterburis. Selle õnne tõi talle jutustatud — wiirastus.

Rebased teineteise lõksus.

„Ja ma ütlen sulle, sa ei lähe mitte täna õhtul välja!“

„Ja ma ütlen sulle, ma lähen!“

„Ma ei või ega taha mitte iga õhtu üksina nagu wang kodus istuda!“

„Mina ei või ega taha mitte päewad otja poes istuda; kui ma õhtulgi ennaft weidi liigutada ei saa!“

„Sa jääd täna koju ja mina lähen välja!“

„Ei, sina jääd koju ja mina lähen välja!“

„Sa kuri mees! Sa tead, et ma lapsesega terweks õhtuks üksina jään, sest tüdruk läks meil täna ära ja uus tuleb alles homme. Keegi ei jää mulle seltsiks. Kas sa tead, kui hirmus see on, terve õhtu ja poole ööd üksina olla?“

„Kui see nii hirmus on, miks sa mind siis lapsesega üksina koju tahad jätta? Kuhu sa dieti tahad siis minna, naene?“

Naene kogeles weidi, kui ta kostis: „Ma — ma lähen paariks — see on mõneks tunniks tädi juurde.“

„Ah soo, mina jälle tahtsin mõneks tunniks — onu juurde minna.“

„Sul ei olegi ju Tartus onu!“

„Kas sul siis tädi on?“

Emand Linde punastas fergeste ära.

„Sa tead, et ma oma wana sõpra, emand Rasparti, wähest tädiks nimetan,“ ütles ta ning lihas ruttu nagu wale wabanduseks juurde: „ülepea on ju ükskõik, kuhu ma lähen; sa tead, et ma pahale teele ei astu. Wõi ütled sina mulle iga

lord, kuhu ja lähed? Näituseks täna: kuhu tahad ja täna minna?"

„Sõbra Ritase juurde.“

Nad waatafiwad uuriwalt teineteise otsa ja mõlemad lüüwad filmad selle peale maha; wahest saiwad nad üheteise mõtetest ja plaanidest aru. Mits ka mitte. Jsand Linde oli eila õhtul tähele pannud, et Maria iseäralise isuga ajalehest jeda kuulutust oli lugenud, milles teada anti, et „Wanemuises“ laupäewal, see on täna, wiimane näokatte=pidu ära peetawat. Ja emand Linde oli kuulda saanud, et Martin õpipoisi poest maske=riiete iüürija juures oli käia lastnud. No noh — üks tahtis teist petta. Nad oleks wahest koos pidule minna wõinud ja ka läinud, aga, nagu emand Linde tähendas, oli tüduruk täna ära läinud ja laps ei wõinud üksina koju jääda, kuna ka teist ustawat koduhoidjat saadawal ei olnud. Et aga tänane maske=pidu wiimane sellel talwel pidi olema, siis oli mõlemate lust lõpmata suur, teda kaasa pidada. Oliwad ju mõlemad noored elurõõmsad inimesed.

Ärgu selle pärast keegi armatu, et kaupmees Linde oma abikaasat ning see teda tarwilisel mõõdul ei armastanud, kui üks teist koju lapse juurde üksina tahtis jätta. Ei poolegi; nad armastafiwad teineteist nii palawalt kui abielu inimesed, kes alles neli aastat paaris olnud, weel armastada wõiwad. Ja osalt oli ka see armastus täna põhjuseks, mits üks üht teine teist pidule ei tahtnud lasta minna ja just ise minna tahtis. Mõlemad mõtlesiwad: lähed tema — Jumal teab, teda ta näeb ja kellega ta tantsib; oma eest ei karda ma äga midagi, sest mind ei suuda keegi wõrgutada.

„Täna ei heida ma mitte sinu walju käsu alla!“ hüüdis emand Linde kindlaste; „ma lähen wälja ja sellega on jutt otsas.“

„Wait! Sa ei lähe mitte,“ hüüdis mees wastu ja wiha puna tõusis talle näosse. „Sa tead, et ma wasturääkimist ei sall.“

„Ma ei ole mitte sinu pärisori, et ma ikka ja alati sinu

tahtmist ja kasku pean taitma! Ma olen sinu waba naene ja ma ei lase ennast mitte sinu tujude alla suruda, kas mõistad?"

„Wait!“ kargatas äkilise meelega Linde, „mina nõuan aga sinult kaskutaitmist!“

Nüüd oli aeg, pisaraid jooksuma panna. Oh, pisarad mõjuwad nii väga meeste kohta. Nagu iga ilus naene, nõnda teadis seda ka meie noorik. Ta oskas väga ärdaste, väga haledaste ja mõjuwalt nutta.

Beerand tunni pärast sündis siis ka, mis pisarate järele ikka sünnib: isand Linde andis naesufesele suud, meelitas, paitas ja — andis naesele luba, selle tädi juurde minna, kes õieti „tädi“ ei olnud. Et ta seda luba raste südamega andis, seda võib igalüks ise arvata.

Et mitte mehe umbusaldust äratada, ei pannud emand Linde ennast kodus piduehtesse, waid ta oli maske-riided juba päewal selle wana tuttawa juurde muretlenud, seda ta wahel tädiks nimetas. Magus musu armulisele hea südamega abikaasale, kes ohkades lapse sängi ääres istet wõttis, ning noorik hüppas kergel jalal toast välja.

Isand Linde süda läks õige raskeks. Sügaw waitus ümberringi, lapse ühetasane hinge tõmbamine, kella ühetooniline tiksumine — kõik see tegi teda nii nutraks. Rõige walusam oli aga mõte, et Marie warsti ei tea kelle kätte wahel üle libeda põranda keerutab, ei teate klega weinilauas istub, ei tea kellega mahedaid sõnu kulutab.

„Olgu mis on — ma lähen ka!“ kähwas wiimaks mõte Linde pähe. Ta pidas aru, kuida seda võimalikult teha. „Pea, see on ju tore mõte — meie wana kojamees, ta võib lapse juurde jääda; — korter nappi talle ajawiiteks ning asi on korras. Maskeriided on mul walmis — edasi! Ma tahan oma naese üle walwata — see on õige abikaasa kohus.“

Ta jookkis alla hoomi peale ja pani kojamehele oma soowi ette. Rahke hea südamega wanakene — lapsehoidjaks nagu loodud — ei tõrkunud sugugi wastu, iseäranis weel, tui ta kuulis, et isand Linde ka oma nappi-pubeli tema hoole alla tahtis jätta.

Pool tundi hiljemine oli isand Vinde toredas Türglase üli-
konnas; ta andis magawa lapse põsele suud, manitses kaja-
wanameest magama jäämise eest ning sammus uulitsale, kust ta
woorimehega Wanemuisesse sõitis.

Esimene tants oli alanud, kui Vinde saali astus. Ta
silmitses abifaasa järel ümber. Aga leia siit nii kergeste, keda
ja otjid! Suur ruum kirjuid pidulsi, Türglasi ja Araablasi,
Mustlasi ja rüütliid, meeste- ja naesterahwaid täis, ja kõigil
mustad näokatted ees, wale habemed, wale juuksed! Kui Vinde
tükk aega asjata wahtinud, aru pidanud, mõistatanud, läks aeg
tal wiimaks igawaks; ta astus kõige lähema naesterahwa
juurde ja palus teda tantsima.

Ka teine tants läks mööda, ilma et Vinde oma abifaasast
mingit märku oleks saanud. Juba hakkas ta kahtlema, et
Maria ülepea pidule tulnud. Tantsu lõpul wiis ta naeste-
rahwa, kellega ta tantsinud, joogituppa. Pikk laud oli juba
ümberringi teiste piduliste käes; ainult tagumisel otsal leidis
Vinde weel ruumi. Ta tellis limonadi ja õlut. Runa ta oma
naesterahwaga juttu ajas ja naljatas — mis tal wäga raske
oli, sest ta mõtted oliwad teisel — wahtis ja kuulatas ta ringi,
kas ka Maria kuju näha ja tema healt kuulda ei oleks.

Naesterahwa teraw film ja kõrw ning ergas meel on
tuttaw. Mõnda tuli siis ka, et emand Vinde, kes oma tantsi-
jaga tõeste lauas istus, korruga midagi — aimama hakkas.
Vinde oli praegu kaunis walju healega naernud. Marial jäi
sõna, mida ta omia tantsijale praegu oli ütelda tahtnud, kurtu
finni. Kõhudes, imestades, wõõrastades jäi ta laua otsas
istuma suure wale habemega Türglase poole wahtima.

„Mu Jumal, mis see oli?“ mõtles Maria.

Vinde kõneles.

„Wõin ma nii wäga ekfida?“ mõtles Marie.

Vinde naeris jälle.

„Ei, ma ei ekfi, see on tema! Ta on pidule tulnud ja
lapse üksina koju jätnud. Ja nüüd istub ta seal wõõra naes-
terahwaga ja naljatab ja naerab. . . Ei — arutas proua

Linde edasi, last ei võinud ta üksina koju jätta, selleks on ta liig ettevaatlik mees. Siisgi — miks tuli ta siia? Do, ma tean! Ta arvas wist kindlaste, et ma tõeste „tädi“ juurde läksin ning tuli nüüd siia paariks tunniks neiudega lipitsema. Dota, seda tahan ma sulle kätte maksta! Mind ta ei tunne, nagu ma näen, ja ma ostan oma healt muuta.“

„Miks ja nii mõttesse jäid, ilus Muustlase neiu?“ küsis Maria naaber. „Joo parem! Sinu terwijeks!“

Emand Linde sirutas käe weiniklaasi järele wälja. Ta kandis musta sammetist kamsoli, millel käiseid ei olnud. Pool kogemata langes Linde pill walge ümarguse katteta käewarre peale. Ra temal jäi järsku sõna suhu kinni. Paari päewa eest oli tema abikaas triikrauga oma käewart weidi põletanud. Linde oli wäikest punast haawa näinud, teadis selgeste, et see pahema käe warrel, wäljaspool küllal oli, — teadis selgeste, kuida haawatene wälja nägi. Ja nüüd — sellel Muustlase tüdrukul seal — just niisugune plekk käeware peal. . .

„Uhaa! Ma tunnen sind!“ mõtles Linde. „Dota, ma tahan sind proowida, kui ilusaste ja wõõraste meestega oskad lipitseja ja kui kange sinu truudus minu wastu on. Sa ei tunne mind, seda ma märkan, sa ei wõigi ka aimatagi, et ma siin olen; ma pidin ju koju lapse juurde jääma. Ra ostan ma wäga hästi oma healt muuta ning wõõra murdega kõnelda.“

Saalis algas jälle uus tants ja pidulised tormasiwad joogi-toast wälja. Emand Linde tantsis esite oma siiamaalise kaaslasega, isand Linde oma naesterahwaga. Wiimasel läts aga warsti torda, oma abikasat tantsule kutsuda. Ja sest saadik ei lahkunud terwel õhtul kumb kumbast. Mõlemate kindel arwamine oli, et teine teda mitte ei tunne, waid tema aga teist üksi. Ja mõlemate kange püüdmine oli, teise truudust proowi peale panna. Üks püüdis mahedam ja libedam olla kui teine, ehk küll iga õrn meelitus-sõna niihästi ühele kui teisele nagu teraw nuga südamesse torkas.

„Misugune õnn, sinuga tantsida, ilus laps,“ fofistas

Vinde abitaasjale tantsides kõrva. „Kas sa kuuled kui waljuste mu süda tuisub!“

„Truudufeta kelm!“ mõtles emand Vinde, püüdis aga oma wiha warjata ja andis wastuseks sügawa igatsewa ohkamise, kuna ta pea õrnalt Vinde õla najale toetas.

„Sa madu,“ mõtles Vinde, „näe kuda ta ohkab ja pea mu õlale toetab!“

„Iseäraline õndsuse tuju täidab mind, sinu kõrwal kõndides,“ sosistas Vinde, kui nad käsitäes saalis jalutasiwad.

„Päris saatan oled sa,“ mõtles Maria, lihas aga magusalt healel juurde: „Mees, ära püüa südameid mu südamesse heita!“

„Õi nõnda armastad sa mind, kawal naesterahwas,“ mõtles Vinde südame waluga.

Tantsu wahel ajal lastis Vinde uhkeid söökisi ja jookisi lauale kanda ning kentsakas armastlemine kestis uuel hool edasi.

„Waata, kus ta oma raha läbi lööb — wõõra naesterahwaga, ja kui ta mulle mõne uue kleidi peab ostma, siis kõneleb ta alati kõige mõrudama näuga kokkuhoidmisest,“ oli Maria walus mõte, aga waljuste ütles ta:

„Oh, ma jooksin nii hea meelega klaasi schampanjat; ma olen sellega nii wäga harjunud!“

Vinde õhkas naese himude üle, tellis aga filmapilt pudel schampanjat.

Järgmisest tantsust ei wõtnud meie paar osa. Nad jäiwat üksina söögituppa. Seda oliwad mõlemad soowinud. Vinde pani käe Maria teha ümber. See lastis seda tõrkumata sündida, sosistas aga, pead häbelikult norgu lastes:

„Oh, ärge tehke mu südant raskeks oma õrnuse ja lahkussega. Mida pean ma teist arwama, herra?“

„Ihus saatan,“ kirjutas Vinde mõttes.

„Ma tean, ma hoian maailma kõige suuremat warandust praegu oma käte wahel,“ algas ta siis wärisewal healel. „Ma ei pruugi teie nägu näha, ei teid lähemalt tundma

õppida, waid magusad healesd mu südamess annawad mulle tõsise teadmise, et teie, ainult teie mu suurem õnn maailmas olete. Ma ei wõi teisiti, ma pean teile tunnistama, et imewäed mind teie poole weawad, minu tundmata neiu! Tohiksin ma nõuuda, kui teie mind näete ja tundma õpite, et te' siis minu tundmuste wastu mitte liig osawõtmataks ei jää? Tohiksin ma seda loota, ehk see lootus küll liig julge on, sest meie näeme teineteist täna esimest korda ja pealegi katetud nägudega. . ."

Maria süda tahtis walu ja armukadeduse pärast lõhkeda, pisarad lippusiwad tal wägise silma.

"Wõi see on minu mees, kes mulle igapäew armastust ja truudust tõendada julgeb," kaebas ta omas südamess. Aga ta ostas enese üle walitseda. Ta tahtis otsani ära näha, kui kaugese Linde asja ajaks. Ta neelas pisarad ära ja ütles nii arimsa healega ja nii neiuliku kõhmetusega, kui see tal wõimalik oli:

"Ma ei wõi salata, ma ei taha ka nüüd enam salata, et teie heal, teie olek, teie jutt minu kohta imelikul wiisil on mõjunud. Ma — ma — oh, mu mõtted on nii segased — andke mulle andeks!"

"Minu naene, minu naene, kelle truuduse eest ma oma pea oleksin andnud — see nurjatu madu on minu naene," õhtas Linde. Aga ka tema tahtis asja lõppu näha ja hoidis selle pärast oma rahu alal. Ta tõmbas Maria tormiselt laenlasse.

"Kas ma tohiksin paluda, minu armas, minu kallid neiu, et teie esite kätte natukeseks ajaks näo eest ära wõtaksite ja teisiks mulle oma nime nimetaksite. Ma palun väga!"

"Ei, herra, seda ärge nõudke mitte, et ma oma nägu näitan," kostis emand Linde ruttu. "Ärge küsige, miks ma seda ei tee, waid usaldage mind ja usuge, et põhjused selleks tarwilised jo ühtlasi auusad on. Meie oleme mõlemad katetud nägubiga teineteisele sala suunit lähenenud, katsume weel kaue-

mine sellel salajal kombel edasi olla, see on minu meehest väga luuleline ja huvitav. Ka nime järele ärge küsige mitte, — täna veel mitte! Homme — edespäevi saate kõik teada. Mina ei nõua ka teie nime teada.“ — —

Mõlemad teadsivad, et kella 12 ajal näokatted nägude eest ära võetakse. See ei tohtinud nende juures sündida. Maria aitas sellest kitsikusest välja.

„Mul on äge peavalu,“ hakkas ta kaebama, „ma lähen kohe koju.“

„Muidugi tulen ma teid saatma. Ka mul ei ole enam iseäralist lusti siia jääda.“

Nad läksivad. Väljas oli kottpine ja külma kevadist vihma ja lumelortsi sadas jäledaste. Lumi oli maast juba ära ja voorimehed sõitsivad troskadega.

Linde võttis kahchobuse voorimehe ja aitas naesterahwa kinnisesse troskasse. Näokatted oliwad itka veel mõlemal ees. Pimedas ei pannud seda kumbgi tähele, pealegi oli neil oma piinavate mõtetega palju tegemist.

„Kuhu ma pean sõitma?“ küsis voorimees.

„Karlowa uulitsasse!“ käskis Maria.

„Teie elate Karlowa uulitsas? Ka mina elan selles uulitsas,“ tähendas Linde.

„Seda ma arvan,“ mõtles Maria.

Linde hoidis tugewaste abikaasa piha ümbert kinni. See toetas pead tema rinnale. Nõnda sõitsivad nad sõnalausumata edasi. Kahelordse maja ees, kus Linde pood ja korter oli, lastis Maria peatada.

„Ma elan siin,“ ütles ta oma kaasalisele tasa.

„Imelik juhtumine,“ hüüdis see, „ka mina elan kolmat päeva siin majas ja tulen teiega siin muidugi ka sisse. Minu kallikene, kui teil veel weibi aega oleks, siis tulge — ma palun seda südamest, weibi minu uut korterit vaatama!“

„Misugune hirmus mees,“ hüüdis heal Maria südames.

„Nüüd ta tahab wõõra naesterahwa ka weel oma abielu-orterisse wita, arwates, et mina weel kodus ei ole. Wõi on ta selle tühja korteri täna õhtuks üürinud, mis teise korra peal tühi oli? Jah, see on õigem. Ja selle nõuuga läks ta just pidule, et sealt mõnda wõõrast naesterahwast kaasa meelitada — sinna majasse, kus ta auus naene elab, kus ta laps hällis magab. Õle mees! Nüüd ei aita enam midagi. Ma lasen ennast lahutada.“

„Ma ei taha teie soovile wastu panna,“ sosistas Maria wastuseks. „Ma loodan aga, et teie minust mingit paha ei mõtle, kui ma teiega korterit tulen vaatama.“

„Noh, nüüd ta paneb oma jõledusele tipu otja,“ oli Linde meeleäraseltline mõte. „Ta läheb süda wõsel tundmata mehe juurde tema korterisse — siinsamas majas, kus tema auus mees elab, kus ta laps hällis magab. Ma tõukan ta enesest ära, see on kindel.“

Linde maksis woorimehe wälja ja käsitäes astusiwud nad maja uksest sisse. Maria pea oli nii segaseid mõtteid ja süda walu täis, et ta tähelegi ei pannud kui Linde oma korteri ukse awas ja teda kätt pidi tuppa tallutas. Siin toibus ta. Tugewaste mehe käest kinni wõttes, hakkas ta teda sinna tuppa tallutama, kus laps magas. Sedasama tegi aga ka Linde. Ta hoidis raudsel käel, nagu see wihase inimese wiis, naese käest kinni — üks pigistas teise kätt — ja tallutas jälle omalt poolt Mariat nimetatud toa poole. Nende minek oli siis ka päris jooksmine. Lapse süngi ees jäiwad nad seisma. Poisikene magas magustate, kojamees noriskas tooli peal, tühi wiinapudel jalge ees maas.

„Tunned sa seda last, kõlwatu mees!“

„Tunned sa seda last, nurjatu naene!“ hüidsiwad mõlemad ühest suust.

Kojamees ehmatas üles, kargas hirmuga püsti ja kui ta musta nägubega kirjus riides wõõraid nägi, hakkas ta kõigest kehast warisema. Pikkamisi taganes ta eemale pime se nurga.

„Mis, sa tunned mind, Martin?“

„Ja sina tunnud mind, Maria?“

„Siis mängisid sa minuga paljast tühja kometit?“

„Ja sina minuga?“

„Ja sa ei ole truudust minu vastu mitte murdnud?“

„Ja sina minu vastu ka mitte?“

Nad kiskusivad katted nägude eest ja lendasivad teineteise kaenlasse.

„Minu armas kallid mees!“

„Minu hea truu naene!“

Äge suuandmine ja — jutu lõpp.

IV.

Õigased pruudid.

Veena ja Miina nutsiwad nii et ninad punased. Selleks oli neil ka põhjust küllalt. Isa oli toona Mulgimaal käinud ja neile seal peigmehed walmis kaubelnud, ilma et neid kofilasi eluajal oleks näinud. Pealegi oli mõlemal õel juba oma külas armukene walitud. Veena armastas Kärje-Juhanit, naabri-peremehe ilusat poega, ja Miina oli südamel juba ammugi oma eneste tublile sulasele kinkinud, kelle nimi Joosep oli. Isa oli aga raudse peaga mees, kes oma mõttesse wõetud plaanidest ialgi watsja wõrra ei taganenud. Ja ammuft ajast saadit oli tema kindel nõuu olnud, tütardele Wiljandi maalt mehed nuretseada, sest ta ise oli Mul't, kes wiieteistkümnne aasta eest Lääne maale elama asunud, ja armastus oma endise kodupaiga ning lugupidamine sealsete inimeste kohta oli alguseft saadit tema kõige suurem nõrkus olnud. Omas suures Mulgi-uhkuses ei pidanud ta teisa Gestlasi ei Läänes ega Harjus, Wirus ega Järwes täitets meesteks. Ta teadis väga hästi, et Veena ja Miina filmad Lääne maa poiste peale langenud, teadis ühtlasi, et Kärje-Juhan wiisakas mees ja jõuka isa poeg oli, kellele keegi mingit süüd ei wõinud anda; ta pidas ka oma kauaaegseft sulaseft Joosepist kui truuwist hoidlikust mehest palju lugu ja teadis, et ta tulewal aastal korjatud wanawaraga oma peremeheks tahtis hakata, — aga, aga nad ei olnud Mulgid ja seega Ripuwere peretütardele kõlbmatad. Oma õemehe pojad oli ta wäimeesteks walinud. Üks pidi noore naese isakoju wiima, teisel oli oma wäiten

ostetud koht. See ühendus oli mõlemate isade juures juba siis plaaniks tehtud, kui lapsed alles koolis käisivad. Müüd oli siis Lipuwere Mart veel õemehe juures külaliseks käinud ja asi oli mõlemate wahel päris küpselt tehtud. Wennaksed pidivad warsti kosja tulema, nagu Mart koju jõudes tütardele hea meele ja Mulgilise uhtusega tõendas. Ei ta pannud neiupe pisaraid, ega palweid tähele; lõi ainult rusikaga laua peale ja hüüdis karmilt: „See peab nõnda sündima ja müüd wait!“

Ming täna oli postimees kirja toonud, milles kofilaste isa teada andis, et poisid Melipühi laupäewaks Lipuwereesse jõudwat! Nagu öeldud, Leena ja Miina nutsiwad nii et ninad punased! Oh, Zuhani ja Joosepi oliwad ju nii kallid armjad mehed, et nendest ilma jäämine neiupele nagu surma mõte oli — ja oleks wõõrad kofilased ka minu pärast baroni pojad olnud! Oma südame ahastuses ei teadnud neiupe otsida muud paremat teha kui kutsusiwad Zuhani ja Joosepi endid trööstima, sest lest isa oli kirikusse sõitnud ja tuli alles hilja õhtuks koju.

Noorte meeste ehmatuse ja kurbduse oli muidugi suur, kui kuulsiwad, et ammugi kardetud päew nii ligidal olewat. Zuhani nädala pärast pidiwad Mulgimaa kofilased ilmuma! Zuhani ja Joosepi wiimased lootused kadusiwad. Mii lühike aja ei jõudnud walju isa südant enam liigutada, ta ei wõtnud ju mõnda aega noorimehi selles asjas enam jutulegi.

„Müüd ei ole enam midagi parata,“ ütles Zuhani kurwalt, „meie peame lahtuma, Leena, ja lõik oma ilusad plaanid maha matma. Saab näha, kas ma seda lõõki jõuan wälja kannatada.“

Ta pühtis käisega filmi ja nina. Ka Leena pisarad hakkasiwad uue hooga jooksuma.

„Miina suren küll warsti ära,“ nuuksus ta. „Joosep oli terasema loomu- ja julgema südamega. „Mis see tõnnimine aitab,“ tähendas ta tõsiselt. „Miina, pühi filmad ära ja ka teie mõlemad! Ära tee enesele häbi, Zuhani! Hakkame parem järele mõtlema, kas siiski kuskilt abi ei ole loota.“

„Abi, abi — kust ja weel abi wõtad,“ tihkusiwad neiud. „Meie tunneme oma isa, ta ei anna mingi hinna eest järele, raiu tal kas pea otfaft ära.“

„Hem, hem!“ tegi Joosep, „aga kas ei annaks teie uued kosilased kudagi järele?“

„Juba nad annawad,“ tähendas Miina tihkudes; „kõit ju taljutindlalt maha tehtud. Juba isade pärast ei julge need noored Mulgid tagasi astuda.“

„Seda pole loota,“ tõendas ta Juhan, „pealegi weel kui nad siia tulewad ja näewad kui ilusad ja wiisakad pruudid neile osaks saanud. Hobunegi hakkaks juba Leenad ja Miinad armastama! Eks ja näe, kuda lehmad, aned ja seapõrsadgi nende järele jooksewad!“

Seda tõendas Joosep pead nokutades taga. Ta pani piibu põlema ja hakkas mõttes popsimä. Wiimaks tõusis ta üles ja tõndis toas tükk aega edasi tagasi. Waheajal pigistas Juhan Leena kätt ja tegi talle pai, kuna Miina pilgud põnewa ootamisega Joosepi poole käisiwad. Meiu teadis, et tal kawal ja terane pea oli; ehk ta aga leiab mõnda tulusat abinõuu!

„Jsa ei tea weel midagi Multide kirjast, ega?“ küsis Joosep korraka.

„Ei, ta tuli ju praegu,“ wastas Miina.

„See on hea. Ärge lausuge talle sõnagi, et kiri tulnud, mitte ainuist sõna, kas kuulete!“

„Ja siis?“ — küsis Leena mõdrastades.

„Siis, noh siis lähneb isa laupäewa õhtul mõldrile kaarta mängima ja ei tule enne keskööb tagasi; see on ju ikka tema wiis. Waheajal jõuawad Mulgid siia. Nendele katsume siia weidi Vääne maa sauna kütta, nii et nad juba enne isa tulekut kosjandõuu warna riputowad. Mul on nimelt hea plaan. Ma ei tea küll, kas ta korda lähneb ja midagi aitab, aga katsuda mõime ikka. Käsa sülle panna ja rahuliste oodata, mis tuleb, oleks rumalus. Ei aita mu nõuu midagi, noh, siis ei ole midagi parata. Süda külmaks!“

Mõlemad neiud ja kurwameelne Juhan tungisiwad uudis-

himulikult Joosepi ligemale. See pilgutas kawalaste filmi ja algas:

„Lugu on järgmine. Isa kodust ära, Mulgid tulewad. Heafene küll! Sina Leena teed enese pool kurbiks ja hirmus lolliks. Kõnele kõiksugu halpt rumalat juttu ja lasse Mul'ka enesele kõrwa karjuda, nii et krohwi laest langeb. Ka kõiksugu tõlbid tembud on lubatud. Küll ma õpetan sind pärast. Sina aga, Miina, teed enese lombardiks. Konka minu pärast mõlemat jalga. Ka lühikese nägemisega wõid ja olla. Nõnda wõtate oma kofilased wasta. Teie olete nendega täitsa üffina kodus. Tüdruk Mari läheb, nagu ma tean, ema poole. Teie peate oma kommeti-mängu hästi loomulikult tegema. Mulgid näewad hirmuga, misugused puru-wigased pruudid neile määratud. Miisuguseid santa ei tohi nad koju wiia, isa annaks neile naha peale. Ütelge, et isa paariks päewaks kodust ära läinud ja te' saate näha, et Mulgid weel sellesama päewa õhtul otša ümber pööravad ja tuhknai! koju poole kihutawad! Beakšiwad nad aga wõfeks siia jääma, siis saan mina Juhana niga midagi korda saatma, millest praegu weel kõneleda ei maksa. Pea asi on, et teie, tüdrukud, oma asja hästi teete. Nõnda on minu plaan.“

Leena ja Miina oliwad esiteks küll kahewahel, kas ja kuda see kõik teha sünniks; Joosep mõistis aga ojawal kõnel kõik kahtlemised ja kohtlemised kõrwale peletada, nii et neiud, ehk küll lootus-waese südamega, siisgi Joosepi kentsakat plaani töotasiwad täidesaatmisele wõtta. —

— Nelipühi laupäewa pärast-lõunel peatasiwad kaks noort meest kohalise kõrtsi juures. Nende riidemoe ja keelemurde järele arvata, pidiwad nad Wiljandi maa elanikud olema. Joosep Barw, Ripuwere talu terane sulane, sai ka kohe aru, kes mehed oliwad, kuhu nad läkšiwad ja mida nad tahtsiwad. Just nende pärast oli Joosep kõrtsi tulnud; ta tahtis neid näha ja — wastu wõtta. Mulgimaa kofilastel oli tuli-uus

wedruwanter, mille ees hall rammus täht hirmus. Hobune oli üle ja üle „wastes“, saba kunstlikult sõlmes ja lakk ning tutt toredaste loffis.

Meestest enestest oli teine lõpmata pikk ja kõhn, teine jälle lühikene ja ümargune nagu figari junu. Suurt tarkust ei paistnud kummagi näust, muud kui kentsakad halb-uhked mõist-
siwad mõlemad olla. Nad ajasiwad ninad püsti, käd hoiiti toredaste püksti taskus ja kübarad tuklas. Näo poolest ei olets keegi wõinud arvata, et nad wennaksed oleksiwad, aga see wälispidine upjatus näitas, et nad ühes peres üles kaswanud.

Kõrtsis tahtsiwad mehed wististe kosja-julgust wõtta, mis „paiase“ läbi sündis. Kuus pudelit korraga telliti wa' õlle-
märjuteft saksja-kambriisse lana peale, kuhu uhked Mulgid umis-
jalu sisse tunginud.

Joosep lähenes neile auupakkiku näoga ja teretas aland-
likult.

„Herrad on wististe Wiljandi maalt ja tulewad Ripuwe-
resse wõõrusse,“ algas ta naljaka kohmetusega.

„Sul on õigus, poisj,“ kostsiwad Mulgid heal meelel, sest
Joosepi alandlik olek oli neile väga meelitatav.

„Soo, soo!“ tähendas Ripuwere sulane. „Terwe küla
ootas isandaid suure põnewusega, sest teie rikkus ja kuulsus
on siin juba ammugi tuttav. Oh seda rõõmu, mis nüüd
meie pere tütardele osaks saab. Keegi ei olets lootnud, et
Ripuwere neiu dele sarnased kosilased tuleksiwad. Ma olen
Ripuwere sulane, auulitub isandad.“

„Tule, joo klaas õlut,“ ütles pikem noormees uhke mota-
muigutamisega ja andis Joosepile klaasi kätte. „Kõnele siis
ka, kas Ripuwere koduanahtesed ka igapidi meie wäärt on. Meie
ei ole neid eluajal näinud.“

„Oi, oi, isandad! Meie Leena ja Miina on tüdrukud,
kellede sarnasid tulega otsima piab. Kas nad küll Wiljandi
isandate wäärt on, seda ei julge ma just otsustada; külap-
näete ise. Minu meelest on tüdrukud päris roosi-õied, muud
kui aga, et mõlemal nagu sugu pärast midagi puudub . . .“

„Midagi puudub? Mis siis?“ küsis paks Mul'k.

Joosep sügas kõrwatagust. „Ega see küll juuremat ei tähenda, ei wõi seda ka pahaks panna ega naeruks teha, aga lugu on see, et Miina jalg natukene haige on.“

„Mistal ta jalg haigeks jäi?“

„Ei ma tea just diete,“ kohmas Joosep, „aga inimesed räägivad, et see alles sünnimiseft saadik olla.“

„Mis ja lorad pois! Jsa ei kõnele nüüd sellest midagi, et Miina jalg sünnimiseft saadik haige olla,“ hüüdis Miina kofilane pahafelt.

„Seda ma arwan, sest ega see siis tüdrukule enam walu ei tee,“ seletas Joosep pool lollaka näoga, „seda wiga ei pane ka keegi tähelegi. Weidi pahem lugu on Leenaga; temaga peab hästi waljuste rääkima, sest ta ei sall, kui inimene temaga tasa kõneleb. Mispärast on siis inimesel hääl antud, kui ta teda ei tarwita, ütleb meie Leena.“

„Ega ta ometi kurt ole?“ hüüdis wanem wend amuli fuul.

„Mitte märki, mitte märki! Ma ütlesin ainult, et ta hästi ei kuule, see on tajaft juttu kuulda ei wõta! — Du wa' naljakas tütarlaps; teeb sagedaste kentsakaid tükka. Reedab ta suppi, siis ajab nii palju soola sisse, et sööjatel suu rasku läheb; aga kõik nalja ja kelmuse pärast! Wäga naljakas piiga!“

Mulgid wahtiswad weidi kartlikult teineteise otja ja raputasiwad päid. Siis joodi õlu ruttu ära ja mindi kõrtsist wälja. Joosepile anti luba, ka wanfriste istuda ning kofilased sõitsiwad küla poole. Joosep pidi neile xipuwere talu kätte juhutama.

Bereisa oli juba kodust ära läinud, kui külalised sinna jõuudsiwad. Joosep jäi õue hobust eest ära võtma, kuna mõlemad Mulgid majasse astutiwad. Toas ei olnud inimese hinge. Mehed ootasiwad kaua asjata, et keegi sisse astuks. Wiimaks tuli Joosep wäljast. Külaliste wõõrastawate küsimiste pääle, kus siis kõik majarahwas olla, seletas sulane, et isa tarwilise asja pärast kaugele ära sõitnud, tüdrukud olla aga wististe kurgil peidus, sest nad olla wäga häbelikud.

„Monoh, kuda siis isa wälja wõis sõita,“ ütles kosilastest teine, „meie kirjutajime jo, et me täna siia jõuame.“

„Meile ei ole kirja tulnud, seda tean ma selgeste,“ kostis Joosep, „külap ta siis kaduma läks. Isa tuleb aga õõsetks wõi teisets homikuks koju, — etks wiitke tütarlastega aega; küll ma nad peidust wälja kutsun.“

See sündis. Rõige enne ilmus Miina. Osawaste lonkates lähenes ta meestele, misjuures ta silmad pooldis kinni pigistas, nagu see lühikese nägemisega inimestel wiisiks on.

Jaak — nõnda oli paksu kosilase nimi, kellele Miina mõrsjaks määratud — Jaak ldi näost päris kahwatuks, kui ta lonkawat pruuti nägi. Tüdruk oli näo ja keha moe poolest ilus, seda ei wõinud keegi salata — aga päris wiganel!

Miina lonkas iisna meeste ligidale ja wahtis mõlemale pilul silmal õige uina juures näosse.

„Ah soo,“ ütles ta, „külap te' siis ikka Wiljandi sugulased olete, sest ma ei tunne teid sugugi — tunnistan ja tunnistan!“

Seega sirutas ta käe teretamiseks wälja, mille Jaak külma wärinaga vastu wõttis.

„Joosep, see tüdruk on ju puru-wigane,“ sosistas Jaak, kui Miina häbelikult eemale astunud.

„Pole nii hull,“ vastas sulane, „ta teeb Wiljandi isandatele ainult auupakkumise noksusi ja niksusi; muidu ei lonka ta sugugi nii palju.“

„Aga ta on ju ka pool pime.“

„Jällegi üleliigne arwamine. Ta tahtis ainult näha saada, mis karwa filmad ta peigmehel on. Miina armastab nimelt üksnes finiste filmadega mehi.“

„Aga kuhu siis minu kallitene jääb,“ ütles teine wend wäljuste, kelle nimi Gunn oli.

„Küll ma tema ka kambrist wälja tirin,“ kostis Joosep, „ootke aga.“

Kui Joosep kambrisse astunud, töuuis seal iseäraline jõmin ja mürin; wististe tahtis Joosep Leenad pool wägise tuppä rebida, see pani aga lollaka jumisemisega wastu. Wiimaks jõuudsiwad mõlemad siisgi tuppä. Leenal oli wana määrinud seelik seljas, lõhtine põll ees ja juuksed sassis. Ta naeris lollakalt ja pomises ja jõmises arusaamata sõnu. Ta oskas weel osawamine oma kommetit mängida kui õde Miina.

„Siin on siis meie teine kodufanafene,“ ütles Joosep kõige tõsisema näoga. „Leena, mine lõõ ometi Wiljandi jugulastele patši ja mõistata, kumb sinu tulewane teine-pool on.“

„Jsa läks kodust ära,“ vastas furt Leena selle peale pehme töbisewa keelega.

„Ma ei kõnele mitte isast,“ hüüdis Joosep talle kõrva, „ma käsin sind külalisi teretama minna!“

„Ma lähen isaga pühapäev otsukohe kirikusse,“ lallitas Leena ja tegi, nagu ei paneks ta külalisi täheleegi.

„Sa ei kuule enam sugugi!“ karjus Joosep nii waljuste, et akna ruudud põrisesiwad, „mine tereta oma sugulasi, näe, kus nad istuvad.“

„Ma häbenen,“ vastas Leena, põlle näo ette pannes. „Küll ma homme teretan neid.“

„Ära ole laps,“ õpetas sulane, „tule, anna isandatele kätt; mis sa neist häbenen, oled ju wa wiks ja wiisakas neiu.“

Joosepi käefõrwal astus Leena Wiljandi meestele ligemale. Ta naeratas lollakalt, wangutas pead ja pühkis käisega ühte puhku nina. Ennul tõuusiwad ihufarwad püsti, selle peale mõteldes, et see loll tiidruk tema mõrsja olewat. Ta pööras nõo kõrwale, kui Leena talle pikkamisi kätt tahus anda.

„Kas sa oledgi minu tädipoeg?“ küsis Leena weidra häälega, „wõi niisugune pikergune mees ongi minu isa õemehe poeg. Küll sull on aga farmid juuksed ja õige punakad koke. Hehehe!“ naeris ta siis ja karwustas Ennu ni, et mehel filmad wesiwaks läksiwad.

„Külaliste kõhud on wististe väga tühjad,“ hüüdis Joosep nüüd Miina poole, „lapsed otsige ruttu sina! Sina, Miina, prae liha ja löö hää hulk mune peale. „Leena loori sina piüt piima ära, teine too rõõjalt. Ruttu, ruttu!“

1
Miina Ionkas koe toaft wälja; Leenaie pidi Zoosep aga weel mitu korda kõrwa mõrgama, enne kui ta terwest jutust nii palju aru sai, et teda kuhugile kästi minna. Ka Zoosep ise läks toaft wälja. Ta lubas külaliste hobusele kaeru anda.

Kui wennašed üksina oliwad, pöörašiwad nad näod pikka-miši teineteise poole ja need näod oliwad püergused, täis kentsakat ehmatust, imestust ja kohmetust.

„Enn!“

„Jaak!“

„On see unes wõi ilmsi?“

„Minu arwates ilmsi.“

„Enn!“

„Jaak!“

„Mis nüüd teha?“

„Seda ei tea mina ka mitte.“

„Üks jalutu ja pime — teine loll ja kurt — püha taewa-taast ja need olla meie pruudid!“ Jaagul langišiwad peaaegu pisarad silma.

„Ma arwan, kõige parem on, meie paneme hobuse ette ja kihutame koe minema!“ tähendas Enn nurjad häälega.

„Ei, see ei taha ka hästi minna,“ wastas Jaak, „hobune on ju puhkamata ja meie peame kelui onufese, kes meile niisugusid pruutisi julges pakkumas käia, natufene käsile wõtma. Tänase öö peame siia jääma, sinna ei wõi midagi parata.“

Waheajal walmistašiwad neiad külalistele jüüa. Kange kõrbe-hais tungis warsti toaft lambrisse, jesh Leena oli liha-praadija ja lastis meelega pefitiitid Idif mustaks põleda.

„Noh, selle toidu pärast, mis meile sealt tuuakse, võime küll nälga jääda,“ kurtis Enn haledalt, „loll Leena põletab ju liha sööks.“

„Di häda,“ lajas Leena heal toast, „pann läks ümber! Miina, nopi lihakiivid tuha seest jälle panni peale; pole sellest wiga ühtigi! Ega onupojad mõned sakjad ole, et tuhast liha ei või süüa!“

Jaak ja Enn ohtasiwad. Nende waeste kõhud oliwad tühjad!

Nüüd tuli lollakas Miina piimapüttiga sisse, mis ta käes nii läikis, et piim tal mööda rindu maha jooksis. Leena lonkas liha ja leiwaga ka tuppa.

„Hakake siis nüüd larpima,“ hüüdis Miina, kui söögid laual oliwad.

Enn ja Jaak raputasiwad päid ja püüdisiwad wabandada, et kõhud sugugi tühjad ei olla; wiimaks asusiwad aga siisgi lauda ja nimelt selle nõuuga, et vähemast natufene piima ja kuiwa leibagi süüa, sest tuhane ja sööks põlenud liha ei kõlwanud kuhugile.

Õiwad siis mehed kuiwa leiba soolaga, aga lihasse ega piimapüttidesse ei tihkanud kumki puutuda. Leena imestawa küsimise peale, miks onupojad paljast leiba närida, kostsivad mehed et — et piim neile kõhuwalu ja liha — peawalu tegewat, misüle Leena õige kentsaka, pool kahetsewa pool pahase näo tegi.

Joosep püüdis meestega juttu ajada, et aga nad oliwad nii nukrad rõhutud ja wihased, et jutu puhumisest midagi ei

saanud, misüle Joosep ainult rõõmustada võis, sest üks mehed seda ennemini minema pane, kui mõrskjate lossus südamewalu suurendab. See Joosepi lootus ei läinud aga mitte täide, et mehed juba enne isa kojutulekut ära sõidaksivad. Wiimane tuli ka wiimaks kesköö ajal koju. Neiud olivad juba magama läinud. Wiljandi külalistele oli Joosep laulda lasta aseme teinud. Kui peremees tупpa astus, läks Joosep kohe minema.

Lipuwere peremehe imestus oli suur, kui ta Wiljandi sugulasi nii ootamata kombel kodus eest leidis, tema wõõrastus aga weel suurem, kui ta meeste pahaseid ja mossis nägu nägi.

„Armsad pojad, mis teil ometi wiga on?“ hüüdis wanamees weidi pehme keelega, sest ta oli mõldrill kaunis ohtraste klaasi tõstnud. „Ega te' ometi kusgil peksta ole saanud, et nii mõrudalt wahite?“

„Peksta mitte, aga petta oleme saanud,“ urijes Enn. Hoopis wastameelselt andis ta onule kätt.

„Kes teid siis pettis?“

„Külalap onu seda ise kõige paremine teab.“

„Mina? Kust mina seda pean teadma?“ imestas Lipuwere wana.

„Soo?“ ütles Enn pahase pilkamisega, „kas so oma tüürid ei tunne?“

„Miks ma neid ei tunne,“ lallitas wanamees, „kas pole priksed ja wiisafad piigab wõi mis?“

„Wäga priksed ja wiisafad!“ wõrdas Jaak mõrudalt.

Onu waatas ühe otsast teise otsa. Ta ei saanud meeste wihastest nägudest ja pilkawast toonist õiete aru.

„Ma küsin weel kord pojad: mis teil õiete wiga on? Kas tüdrukud teie wastu lahed ei olnud wõi läksite ijekeskis nende pärast tüllisse? Ürge olge lapsed! Mõlemad on ju ühe-wõrra tublid ja jumekad; leppige aga mõlemed kokku ja jätke teine teisele. Enn, sina pidid ju Leena saama; ja oled wanem wend ja Leena jälle wanem õde. Kas sa wahest Miinad soowisid?“

„Mitte kumbagi,“ urises Enn.

Onu ajas silmad pungi ja suu amuli. „Mis? Mitte kumbagi? Kas siis Jaak mõlemaid tahab?“

„Mitte kumbagi!“ urises ka Jaak.

Mo nüüd oli pagan lahti! Ripuwere wanamees ei oskanud enam kolmeagi lugeda. Mis see siis tähendas? Tema ilusaid tüitrid, kellede wiisakus ja tublidus terwes kihelkonnas tuttav oli, kellede järele nii paljude noortemeeste suud wett jooksiwad — Ripuwere Leenad ja Miinad julgesiwad need mehed ära põlata?! Oliwad nad arust ära?

„Kas ma tohin küsida, mis teie imelik jutt tähendab?“ algas onu wihast punase näoga. Kui teie minu lapsi juba nägite ja nendega kõnelesite, siis ei wõi ma muud arwata, kui et kaubad walmis on, nagu teie isa ja mina kindlaste soowisime ja käskisime. Wastake, mis pean ma teie lorst arwama?“

„Onu, arwad sa, et karjapoisid su ees seisawad, keda sa oma tütardega tüksjata wõid,“ hüüdis Enn, kellel nüüd kops

täieste üle maksja läks. „Ma ütlen sulle, sinu tütreid ei kõlba kõige närusamate santidelegi, ammu siis meile, kes me' terwel Wiljandi maal kõige rikkamad ja toredamad poisid oleme. Sa tahsid meid oma tütardega petta nagu koolipoisja: võta näpust — sinu ees seisavad targad mehed!“

Ripuwere wanamehe rusikad tõusiwad. „Teie jookkikud, teie wõllanäod, teie julgete minu lapsi nõnda teutada! No ma tahan teile kelmidele näidata!“

Et wanamees purjus oli, siis ei tunnud ta omas äkilises wihas enam mingit piiri. Ta kippus Ennule wägise krale kallale. See aga tõuukas wanamehe kerge waewaga eemale.

„Onu, sa oled purjus,“ ütles ta pilgates „ega sa muidu nii wäga oma puruwigaste tütarde eest seisaks.“

„Minu tütreid puruwigased,“ karjus onu. „See on uus nurjatu laimudus! Wälja minu majast, kelmid! Ärge mulle enam oma nägusid näidake!“

„Üks loll ja kurt, teine jalutu ja pime!“ kriiskas Jaak waele.

„Loll ja kurt? Jalutu ja pime! Tooge wemblaid, tooge piitsju! Ma tahan teile näidata, kuida auus mees oma laste laimamist tasub. Ma ütlen wiimast korda: wälja minu majast. Kui te' päewatõuusu ajal minu krundi piiridest kadunud ei ole, siis lasen ma teid siduda ja puuri pista! Wälja!“

„Juba me' lähme ja täname Jumalad, et santide hulgast peaseme,“ karjus Jaak ja tiris wihaselt Ennu uksest wälja.

Lipuwere isa k aratses n iud hull aega üksina toas, urises, pomises, s omas, kuni ta wiimaks ära w sis ja uni ta filmad kinni pani. Tooli pealt, kuhu ta magama j anud, wiisivad tütred teda s ngi. Wiina w simus ja wiha oliwad ta ni uimaseks teinud, et ta selle juures  lessegi ei ärganud. —

Enn ja Jaak pidasivad wäljas nõuu, mis n iud kõige pealt teha tuleks. Ennu tahtmine oli, hobust kohe ette panna ja teekonda koju poole algada, aga Jaak oli reisirist ja kõrtsis joodud  llest nii unine ja wäsinud, et ta wenna n uule wastu hakkas t rkuma.

„Sa tead, kuda minu waene hobune ära on aetud, ta tahab wähemast paar tundi weel puhata,“  ttles ta. „Pealegi oli wanamees täna purjus ja ei teadnud, mida ta kõneles. Ehk r agib ta homme hommikul teist juttu. Meie ei tohi jo isale kodu r  kibagi, et me' onuga nii j ledaste t lisse läksime. Hommikul w ikfime teile selgeks teha, et me' tema wigaseid t ttrid kõige parema tahtmisega kosida ei w di. Ehk ta saab sellest isegi aru. Poeme õige lauda lassa ja puhtame weidi. Kuhu ja j da   sel s idada. Mõni hakkab meid kui hobuse-wargaid wiimaks kimbutama, sest me' oteme siin wõõrad ja wõõras riides. Ehk kui tahad siis paneme päewa-t uusu ajal minema. Homme on ju esimene Suwiste püha ja wanamees magab kaua. Kui tahad, siis ei pruugi meil enam temaga kokku saadagi, kuid magama peame natukene.“

Enn andis järele, nad pugesiwad lauda lassa magama.  les ärgates tahtsiwad siis weel nõuu pidada, kas onuga enne minekit weel kokku p iida w di mitte. Joosep oli õues seisnud ja meeste juttu pahase meelega pealt kuulnud, kuna need teda pimeduse pärast ei näinud. Joosepil oleks kõige armsam ol-

nud, kui nad kofje minema oleks pannud. Noh, aga Joosepil oli juba uus plaan ette walmistatud, kuida ta Muultidest fiisgi enne arwas lahti saawat, kui peremees üles tõuufis ja kõi pettus ilmsiks tuli. Joosep jookkis naabri peresie Rärje-Zuhani järele, kellega ta warsti tagafi tuli.

„Joosep, Joosep ae!“ hüüdis forraga Ennu heal, „magad sa ka fiin lauda lafaks?“

Joosep kostis alt: „Ei, ma magan aidas!“

„Kuule, ole wa hea mees, aja meid enne päewa tõuufu üles ja pane ka meie hobune fiis ette; ma annan hea jootraha.“

„Hea küll!“ kostis Joosep.

Siis läks ta Zuhaniga aita. Umbes tunni aja pärast, mill Muultide wali norfkamine lauda lafaks kuulutas, et nad magafiwad, puges Joosep aidast wälja ja pani ruttu ja tafahiljufesti külaliste hobufe ette. Siis astus ta jälle aita tagafi. Weel pool tundi läks mööda. Müid ilmuufiwad mõlemad mehed. Joosep ja Zuhan. Mõlemad oliwad kentsafaks tondi-ülitonnas, walged linad ümber, näo ees mustad riidelapid filma nina ja suu=hautudega, ning peas õlgedest keerutatud farwed. Landa laffa peasfis kahest kohast: wäljast luugift ja lauda seest läbi laehaugu. Joosep ja Zuhan pugefiwad wiimafest kohast tafakeste laffa, kus Wiljandi mennafjed waljuste norstafiwad. Zuhanil oli plekift karp käes, mille sees tulijed fööb õhtufiwad. Need pandi hammaste wahele. Siis tõmmas Joosep Ennu ja Zuhan Jaaku jalast. Mehed liigutafiwad. Joosep wõttis reha lauda katufe serwalt ja kraapis sellega Muultide päid. Mõlemad lõiwad filmad lahti.

Teadmata on, kas Enn ja Jaak tonta ülepea ufufiwad ja

kartsiwad, wähemast eli nende ehmatus aga praegu nii suur, nagu ta unest uimastel inimestel olla wõib, kes korraga kohutawaid kogusid eneste ees näewad olewat. Ja kohutawad oliwad meie tondid wäga: süsimustad näod, sarwede ja walgete lehadega ning õhkuw tuli hammaste wahel, mis näo ja kogu üle wõõrast tondilist helki heitis. Nagu wälk oliwad Wiljandi mehed maast ülewal ja lähemal filmapilgul plagamas. Magamast ärganud inimene on ju pool uimane ja äkiline hirm weab teda wägise uisapäisa metsa.

Enn oli nii õnnelik, et ta luugi üles leidis ja redelit mööda ennast kolinal alla kukutas, nii et tondid ragisesiwad. Paskule Jaagule wäpesele juhtus aga weider äpardus. Pimedas jooksis ta selle haugu peale, mis otsekohe keset talli käis. Sellest hangust lendas Jaagutene läbi. Aga see ei olnud weel lõik. Just luugi all juhtus üks Pipuwere hobustest seisma. Sellele jadas Jaak suure prõntsuga otsekohe selga. Loom ehmatas, trampis, käänas ja wäänas mitu korda tallis ringi ja pistis wiimaks tuule kiirusega talli uksest wälja, mille Joosep ja Juhan wist kogemata lahti oliwad jätnud. Waene Jaak hoidis hobuse lakast küünte ja hammastega kinni, sest peru loom löi eest ja takka üles.

„Jumala pärast, ruttu riided seljast ja õlgede alla!“ fofistas Joosep lakas ning lähemal filmapilgul oliwad mõlemad mehed tonni-ülilondadest wabad. Sööd pistis Joosep karbi sees taskusse.

Kui Joosep lakast maha jõuudis, nägi ta Jaagu kentsafat ratsafõitu. Hobune lõhkus nelja õue mööda edasi, Jaak lames nagu ahw ta seljas. Äkiline mõte jähwas seda nähes lawala sulase peast läbi.

„Maksu mis maksab, tulgu mis tuleb — ma katjun veel viimast obinõuu,“ mõtles ta ja jooksis tuppa. Seal hakkas ta peremeest sängis üles raputama. See ei tahtnud ega tahtnud tõusta.

„Peremees, peremees — hobusewargad õues!“ hüüdis Joosep.

See aitas. Lipuwere wanamehel ei olnud millegi mu eest nii palju hirmu kui hobusewargate eest. Sõna „hobusewargad“ äratas ta kohe üles. Joosep tiris ta sängist wälja ja wedas uksest õue. Wanamees nühtis filmad selges, weikene walge oli juba wäljas ja inestusega nägi ta, mis õues sündis. Hobune lõhus Jaaguga ikka veel õues edasi tagasi.

„No nüüd on pergel lahti!“ hüüdis Lipuwere peremees, kelle peast wiin veel täieste ei olnud lahkunud. „Ma annan oma pea, kui see kelm seal mitte minu õepoeg Jaak ei ole.“

„See ta on, see ta on, jeda näen mina ka nüüd,“ tähendas Joosep; „ei tea mis uhkus see on, et ta meie hobusega õösel ümber ratsutab?“

„Warastada tahab ta meie hobust, mis siis muu,“ rartus wihane peremees. „Kes oleks arwata wõinud, et minu oma sugufelti seas niisugusid kelmi on! Lohoo, urjah, kelmid! Enne laimawad minu tütreid ära, siis hakkawad wargale! Oma onu hobuse tahawad ära wiia!“ Mäe, on juba oma hobuse ka ette pannud ja tahtjwad wist praegu punuma pista. Aga kelm ei teadnud, et meie ruun wõõrast inimest selga ei lase; ta sai muidugi kohe peruks. Joosep, piüia hobune kätte,

fiis paneme kelmid kinni ja saadame talitaja järele. Kus fiis teine wõrukael on?"

Enn oli esimese hirmuga aita pugenuud. Seal oli ta piimedas wõi-witsitud ja piimapütid ümber ajanud. Üks piitt hapu piimaga oli talle pähe kuffunud. Weider nägi ta wälja: peast jaluni piimane, pea rinnad, jalad.

„Tule Jumal appi!“ kisedas Lipuwere onu, „ju see wist aita tahtis tühendada! Do, nüüd läheb lugu hulluks! Dotke, kelmid, ma tahan teid ise natukene õpetada!“

Ta hakkas wenuvalt otsima. Joosep hakkas ta käest kinni.

„Beremees, wõta selge mõistus pähe ja ära tee liig palju kära,“ ütles ta manitsedes. „Mõttele, et kui sa neid petkma hakkad wõi lohtu kätte annud, — mõttele, et sa sellega ennast, oma maja ja suguseltsi häbi alla annad. Terwe küla hakkab sind pilkama ja põlgama. Weel ei ole ju midagi warastatud ja mingit kahju tehtud, ei tea ka keegi weel, mis siin sündinud. Kihuta mehed ainult minema, see on kõige parem.“

Wanamees wõttis mõistust; ta oli kaunis kaineks saanud ja näai ära, et Joosepil õigus oli.

„Hea küll, olgu nõnda,“ ütles ta. „Mine, püüa hobune kinni!“

See sündis. Loom oli lõhkumisest juba wäsinud ja jäi wärisedes aia äärde seisma. Onnetu pool uimane Jaak langes nagu tuhakott hobuse seljast maha. Enn puhastas oma riideid ja wandus tasakeste. Kuna Joosep hobuse talli wi-

nud ja Mulkide mütsid üles otsinud, pidas Ripuwere wana-mees oma „nurjatumatele“ õepoegadele raste sõimu-kõne.

„Ja nüüd kasige filmapilt,“ hüüdis ta lõppets, „ning tä-nage õnne, et te' terwe nahaga peasete. Ma tahan teie isale kirjutada, kui hukka läinud pojad tal on. Teie olete minu maja teotanud — ärge endid minule eluajal enam näidake.“

„Meie pole sinu maja kudagi teotanud,“ vastas Jaak pool nuttes. „mis siin weel teotada ongi, kus kodukäijad ja tondid sees käiwad. Tule wend, sõidame ära!“

„Kodukäijad ja tondid?“ karjus onu, „see on uus laimudus. Ma ütlen weel kord, kaduge, muidu lasen ma teid siduda!“

Wennad istusiwad wantrile ja kihutasiwad minema. Mis siin siis ka muud weel teha oligi?

Joosepi süda õiskas hurraa, ehl ta küll ka südamest kahet-ses, et Wiljandi peigmeesteele nii palju ülekohtu sündinud. Armastus oli aga kõik seda teha sundinud ja Joosep wõttis nõuaks, Wiljandi mehi südamest andeks paluda, kui ees seis-wad asjad ka kõik korda läinud.

Ja nad läksiwad korda. Ripuwere isa süda oli õepoegade peale nii täis ja ta Mulkide armastus oli nii raste kõogi saanud, et ta wiimaks järele andis ning Veenafese Joosepile ja Miinafese Zuhaniile lubas, seda enam, et tubli sulane naab-rivallas suure talu rentis ja Zuhan isa-talus peremeheks sai.

Alles siis, kui tütarde pulmad möödas oliwad, sai armas-tajate kelmus ilmsiks: nad tunnistasiwad Ripuwere onule ise sügawa kahetsemisega üles, mida nad Wiljandi peigmeeste vastu

eksinud. Aga nüüd ei olnud enam midagi parata. Wana-
mees wandus ja siinas kaua aega, wiimaks leppis ta aga
tütarde ja wäimeeste meelitamisel ära. Wiljandi meestelt
paluti süü kirjalikult andeks. Need kofisiwad kodu-wallast tub-
lid naesed ja ammugi unustatud on Läänemaa kelmid „wi-
gased pruudid.“

V.

Kõstri-papa mõiduloos.

(C. Weisklog'i aate järel.)

„Raktsadatuhat rubla? — Siis on jee tõeste tõsi? — Siis olen ma tõeste kõige suurema loosi võitnud? — — Tõeste? tõeste? tõeste?“ hüüdis kõster Juhhan Karlson ja fargas süda õõsel woodist välja. Mõne pika hüppamisega oli ta koolitoas vrel'i taga ning võriides, nagu ta oli, pani ta kõik registrid hüüdma ja laulis oma walju heale kõige wägewama bassiga: „Hüüid kiitus olgu sulle!“

Dõfise äkilise lärmi üle ehmatades ärkasivad naene ja lapsed karjatades magusast unest, ning väljas fargas koer jaledaste haukudes ja hulgudes oma putkast välja, sest ta arwas wargad ja mõrtsukad majasse tunginud olewat.

„Juhhan, Juhhan!“ hüüdis kõstri-emand ja raputas wana-meest kõigest jõuust. „Mis sul ometi on? Oled sa kuutõbises jäänud? Wõi oled sa mõistuse kaotanud? Wõi näed sa und? Tee ometi silmad lahti, Juhhan! Meie ei ole ju sugugi kirikus! Väljas on pime öö! Toibu ometi!“

„Öö? — Öö? — Unenägu?“ — — kogeles kõster, ja ta käsi langes klahwide pealt, ta jalg libises pedallilt maha.

Ta nühtis filmi ja ajas nad pärani lahti. Müüd ta nägi, huda lehkõsene täiskuu aknast sisse paistis. Müüd ta sai aru, et ta und näinud. Wärisewa lällitawa healega ütles ta:

„Wõi siis wõidust pole juttugi! Ja ma ei ole mitte kõige suuremat loosi kahesajatuhandega wõitnud?“

„Waene mees!“ naeris emand Marta, „wõi siis wõidu= loos ajas sind sängist wälja seda kolebat lärmi tegema? — Oi, kui poisid seda teakšiwad, nad naerakšiwad oma isa wälja!“

„Wõi siis nii täitsa asjata, nõnda otse ilmaaegu näitasin ma oma waga ja tänulikku meelt salmi ja kiituse lauluga ning orila heliga? Ja sa isegi ei halasta, taewane isa? Ja siis täieste maha on wisatud kallid raha, mida loosid maksawad?“

„Ole wait, Juhan!“ waigistas Marta, „maha wisatud ei ole veel midagi. Loosimise aeg ei ole veel kaua mitte käes, ja sina ja mina wõime veel mõlemad õnnelikuks saada. Sest ka minul on ju üks loos. Sinul üks, minul üks. — Ja kas meil siis seda raha nii ruttu waja on? Meie wõime ju veel mitu aastat oodata, kui meie loosid tulewal loosimisel veel käfile ei tule. Kas meie praegu õnnelikud küllalt ei ole? Selle pärast, isa, mine jälle Jumala nimel magama!“

„Ja,“ wastas köster, kes jälle kainele arusaamisele ärganud, „sul on õigus, Marta!“ Ja abikaasa käetõrwal läks ta elutuppa tagasi, kuna ta minnes veel habemesse pomises: „Oh, Jumal, sinu peal — ma olen julge teal!“

Ta kosis sängi pehmete padjade sisse tagasi ja uinus warsti magusaste magama, nagu inimene kunagi, kellel puhast südametunnistust. Ja meie auusal köstriपाल oli ka puhast

Jüdametunnistus. Eks ta teinud juba oma kolmkümmendviis aastat Jssanda wiinamäel tubliste tööd — kirikus ja koolis ja leeritoas. Kas ei fiitnud igamees tema osawat orelimängi, tema wägewat laulu healt, tema koolmeisteri osawust köstri-koolis, tema kristlikku meelt leeritundides? Kas ei auustanud ja armastanud teda terve kihelkond, õpetaja herra weel iseäraliselt. Kas oli kuskil inimest, kes temast paha oleks wõinud kõnelda? Ja kui rahuline ja eestujuline ei olnud tema kodune ning perekondline elu. Tal oli tasane, lahke ja hea südamega abikaas? Et emand Marta kui jõuka mõisarentniku ainus tütar oma mehele tubli kaasawara majasse toonud, see ei olnud tema tasast meelt kuidagi muutnud, teda mitte kõwaks ega uhkeks teinud. Jah, ta oli ometi nii alandlik, et ta riiete poolest õpetaja prouast meelega taha jäi, ikka lihtsamaid ning odawamaid kleitisi ja tanusi kandis kui see, ehk ta temaga jõuu poolest küll wõidu oleks wõinud uhkustada. Aga ta ei tahtnud õpetaja prouale haiget teha. „Ta on minuist ülem,“ ütles ta, „ma ei taha temaga ühel astmel seista.“ — Selle eest oli aga köstri emanda majapidamine ja elamise kord palju parem kui kirikumõisas. Linad, käterätikud ja afnakardinad walgendasiwad siin kui lumi. Glutubade pörandate pealt olid ja wõinud süüa, nii puhtad oliwad nad. Rapid ja kirsitud oliwad täis riide wara, kui ka jula raha sealt leida et olnud. Laudas rõhkisiwad harjaslinnud, hoomi peal siblisiwad kanade karjad, luusisiwad anede hulgad. Mias oliwad peenrad kurtisi, ube ja erineid täis; nende kõrwal lõhnasiwad köisjugu tenad lilled, marjapõõsad seisiwad raskete koormate all lõngus, niisama wiljapuud.

Ja weel rohkem. Köstri-papal oliwad ka weel head prised wiisakad lapsed. Kõige wanem nendest, tütar Viisikene,

õitjes nagu-roos ja oli kihelkonna, wõib ka olla kahe kolme kihelkonna neiudest kaugelt kõige ilusam. Ja siis punapõseline Georg, kes juba oma kaheteistkümnemas eluaastas klawerid mängis, nagu kuningas Taawet, ja wiulit tõmbas nagu kuulus Paganini, ainult weidi pahemini. Ning kolmandamaks lümne aastane August, kes iga pingi pealt, iga tühja tõrre sees jultlult pidas nagu weikene superdent.

Kõige selle pärast: miks ei oleks kõstri papa pidanud waguaste ja rahuliste magama!

Ainult üks asi lippus wiimasel maja rahusse nagu wähest waenu warju heitma. Emand Marta nägi hea meelega, et kiriku-poe paksu kõhuga kaupmees Viiskesele läheneda püüdis, emand Marta näitas seda lähenemist väga toetawat, kuna ta aga Rafewere noort mõisakirjutajat sugugi hästi ei sallinud, kuna see oma ilusa tenori heale läbi, mida ta kiriku-kontsertides kõstri isanda kooris kuulda lastis, papale väga armsaks oli saanud. Praegu ei efsitanud see asi aga weel ei kõstri papa ega mamma meelt nii palju, et nad bösel rahuliste magada ei oleks saanud. „Aeg annab head nõuu,“ mõtlewad mõlemad ning esiotsa ei tehtud midagi, mis armsa tütre saatust wägivaldsele otsusele oleks tunginud. Oli ju Viiskene ka alles seitseteistkümmend aastat wana. Kuda lugu neiu enese südamel ja selle soowidega oli, kes seda wõis öieti ütelda? Sarnaseid saladusi ostawad noored neiu kaua suure osawusega warjata, isegi isa ja ema uuriwate filmade eest. Kiriku-poe kaupmees Jakob Tatar ei wõinud küll wististe mitte see mees olla, kes Viiskese noort südant tulkuma suudis panna. Seda oli tema terawateft wastustest näha, mida ta nõotuma

upfata meelelise kaupmehe naljatuste peale andis, seda oli neiu pahaseft fulmu = lortjutamisest näha, kui ümarguse kõhuga wana = poiss teda teretas. Ennemine wõis see nimetatud noor mõisafirjutaja olla, kellel nii ilusad mustad filmad ja juuksed, kes nii wiisakas ja alandlik oli, kes nii pehme armsa healega ostas laulda, et kõstril ja fogubusel filmad pisarale läksiwad — wähest ka meie Riisikesel — kelle külles Georg ja August kui taksjad rippusiwad, sest et Albert Weste neid pühapäewiti kala õpetas püüdma ja wibupüüsi lastma. Terased tähelnanejad wõisiwad ka märkadagi, kuida Riisikese palee lõkendama lõiwad, kui Albert kõstrile lauluproowile tuli ja kui ta noodi lehe tagant salaja ilusa piigakese poole piilus, kellel sell ajal toas alati midagi tegemist juhtus olema. Aga oh häda! — Albert Weste oli waenelaps, keda mõisas armu poolest üles kaswata = tud ja kes selle heateo eest terve elu aja kehwa palgakese eest mõisa = saksu pidi teenima. Ta oli Riisile enesele kord õelnud, et ta terwes ilmas muud omaks ei wõida nimetada kui riided mis seljas, see süda rinnas ning rõõmus meel, ja et ta ka paremat lootagi ei tohtiwat. „Oh,“ oli Riisi siis ohtanud, „oh, ja waene, waene mees, — ta ei loodagi enam!“ —

„Kena oleks aga ikka küll, kui me' taksjadatuhat wõidak = sine!“ pomises kõstri = papa teisel homikul pruukosti laus habemesse, „ja wõimata ei ole see mitte!“

„Seda arwan mina ka,“ tähendas emand kohwi rüübates. „Mitspäraft peaks see wõimata olema, et saatus meid õnnelasteks on walinud? Miks ei wõiks see inimene näitusets mina olla?“

„Sina?“ naeratas papa naljatades, „sina tahad wõita? Armas naene, see mõte on tühine, kui kumbgi meist wõidak

siis olen see mina. Sest ainult mina, ainult mina wõin ja tahan teid kõiki õnnelikuks teha."

"Ei, Juhhan!" ütles Marta wahela, "jätta see auu mulle! Mina teen sinu õnnelikuks."

"Ja kas sa seda juba ei ole teinudgi, ema? juba kaks-
kümwendwiis aastat oleb sa seda teinud," wastas köstri-papa
ja andis abikaasale liigutatud meelel kätt. "Eks sa toonud
mulle ka need firstud ja lastid täidetud waraga majasse, ja
pärast selle ninatarga plikakese ja mõlemand wallatumad poi-
sid, kes praegu oma piimakausi kallal tülitsewad? Mis siis
sinu poolt weel waja on? Aga mina ei ole sinule weel midagi
meelehead teha wõinud terwel eluajal. Sest mis siis wael
köstril ja koolmeistril anda on? Wõidan ma aga suure loofi,
küll ja siis näed, mis ma teen! Siis teen ma ma oma helde
käre lahti ja pean kõige pealt sind meeles, armas ema. Ma
lasen sind riktuse ja külluse jees otse supelda, ma muretsen
terwe maja kõige peenemat lõuendit täis; uued firstud ja lapid
ostan ma, kallist puust tehtud ja toredaste poleeritud, uued
lauad, uued toolid muretsen ma tuppä. Maja külge lasen ma
suure tagawara-kambri ja sahwri ehitada, kuhu ma miljonite
kaupa läikiwaid kastrullisi, pannisi, waagnaid, kausi, talbretuid,
nuge ja sahwlid muretsen."

"Kena küll," naeratas Marta, "aga sa unustad, et sa siis
kohe kõige pealt oma ameti käest ära pead andma, ja et meie
süia elama ei wõi jääda."

"Mina? Mina pean ameti käest ära andma?" küsis Ju-
han imestades. "Mis pärast siis?"

"No muidugi," kostis emand, "see oleks ju esimene töö."

! Wõidan mina näituses, siis peaksid sa kohe teenistusest lah- kuma, et sa rahus Jumala õnnistust võiksid maitsta. Ma ostan sind ikke alt lahti, ostan sind enesele ainumaks oman- duseks; oma halwa ameti paned sa kohe maha."

„Halwa ameti?“ vastas Juhan, ja käsi langes tal tasfi küllest nõrgalt maha. „Halwa ameti? Ikke?“. . .

„Muidugi,“ vastas Marta. „Kas sa ei pea vihastama päew päewa järele üleannetumate, toorete poiste üle? vihas- tama orelitallaja üle, kes tuktuma jääb, nii et kantlisaalmi laulmise ajal orilas tuult ei ole? Ja mis sa siis oled saanud oma — ma ütlen weel kord — halvast ametist? Rikkust või? Jumal hoidku! Muu? Jah, köstri=auu! Sest sa ei ole midagi muud kui alatu köster ja koolipapa, ning suurtsugu ilma nae- rab sind selja taga välja ja mind ka.“

„Marta,“ hüüdis köstri-papa värisedes, „halb amet? Köstri- auu? — see ei või sinu tõsine mõte olla! Minu amet? Kas see ei ole peaaegu kõige esimene kihelkonnas? Kas just minu ja mu ametivennad ei ole mehed, kes inimeselapsed too- ruse ja rumaluse haugust välja aitavad, et nad inimeste selka kõlbaksivad ja enestele ja teistele kasuks ja õnneks elaksivad? Runingad ja keisrid saavad ju ka ainult koolmeistrite läbi inimesteks õpetatud. Kas sa ei tea, Marta, et ju piiblisgi seisab: „Õpetajad saavad hiilgama nagu taewa läik ja nagu tähed ifka ja igaveste?“

„Siis, kui nad maa peal nälga on surnud ja ära kurna- tud ja tuimaks tehtud ihu ja hinge poolest, ja ära põlatud,“ ütles Marta wahale.

„Põlatud?“ kogeles Juhhan ja tõusis laua äärest püsti. „Kes põlgab mind? — Nälga furnud? Millal olen ma nälga kannatanud? Millal kannatasid sina nälga minu juures? — Ära furnatud, tuimaks tehtud? Ma ei ole küll mitte enam see libe noormees, kes lord sinu ümber Kivisaare mõisas lipitfes. Küll ei võiks meie ilma selle warata, mida ja mulle kaasa töid, nii hästi elada kui praegu. Aga see on pahä, see on kuri sinust, et ja mulle seda nina peale wistad.“

„Mul on ka õigus selleks!“ käristas Marta.

„Ema!“ palus Juhhan, „wõta oma sõnad tagasi! Ära osta mind mitte lahti mu armsast ametist! Palu andeks, et ja minu auusat teenistust nii patusel kombel põlgab, et ja mulle mu waesust ja oma kaasawara ette heitnud — esimest korda. Ütle, et ja rumalaste rääkisid? —“

„Mina rumalaste?“ hüüdis emand wihaselt wahela. „Mina? Andeks paluma? — Di, mis ja weel ei taha! Sinu amet on tõeste kõige pahem ja põlatum maa peal, ja mis ma ütelnud, jääb tõeks, ja miks ja oled nii kangekaelne ja ei taha ennast oma alatumast seisusest üles upitada lasta kõrgusele ja auule?“

„Mul on auu küllalt,“ hüüdis köster ägedalt. „Mul on kõrgust küllalt! Seda ei pruugi sina mulle enam anda! Aga sind pimestab saatana ise, ja ma saan nüüd aru küllalt, mis kell on lõõnud!“

„Olgu mis on,“ wastas Marta liihidelt ja koristas laua pealt tassid ja talbretud kofku mis plarinal. „Mina ostan sinu aga jüisgi lahti. Ma ostan kiriku kaupmehele mõisa,

mida ta ammugi soovinuud, ja kõik lähme noorpaariga sinna elama."

„Noorpaariga? Mõisa? Kiriku kaupmehele? Halb amet? — pomises kõster ärituse pärast värisedes ja läks koolituppa tundi andma. Esimest korda oli ta täna nii mõttesegane ja kohmetu, et ta koolipoiste lugemise wigasi tähelegi ei pannud, nii et need imestades koolmeisteri otja wahtisivad, kes muidu nii terane ja wali oli. Kõstripapa oli nagu maha murtud ja maha rõhutud. Ja süda kees ja põles tal riimas. Nõnda ei olnud ta veel ialgi enne olnud. Sõnad: „põlatud,“ „koolmeister,“ „halb amet,“ „nälgja furnud,“ „ära furnatud“ piri-fesivad ja wingusivad tal nagu erilased kõrwade ümber. Tume medalt ja kurwalt, nagu ta koolituppa läinud, tuli ta ka lõunesöögile. Ei siin, ei ka õhtusöögil räägitud sõna. Tume, rõhutatud waitolemine walitses igal pool. Sest ka emand Marta süda oli sapine. Wanemate oled tegi ka lapsed araks ja kartlikuks; nad ei teadnud, mis mõtelda wõi teha.

„Miks tema siis wihane on?“ mõtles kõster, „mis mina temale siis tein? Kas see ei ole naeste wiis, kes tuhalaibidast armastawad? Hammustab, kriimustab ja — õigus veel pealegi!“

„Miks ta wihane on?“ ohkas kõstrimamma. „Mis suurt paha ma talle siis diete tein?“

Esimest korda oli kõstripapa meelest, nagu oleks ta ükšina ilmas. Ei rõõmustanud teda kena suwidõhtu, ei lilledede lõhn aias, ei õpiku laul. „Ta põlgab sind,“ mõtles ta, „sest ja oled jo waene kõster ja koolionu! Ta jätaks su maha, kui ta rikkaks jaaks. Ta wõttis su mehesis, kui ja tubli priske

noormees olid, — nüüd ja oled talle ära furnatub, ära nälg-
ginud. Nüüd wistab ta sulle oma kaasawara nina peale,
ilma milleta ja waene kirikurott oleksid! Nüüd on sinu
kõrge amet tema meelest jõe. Nüüd ilmutab ta oma südame
saladust, et kõrkus ja uhkus teda täidab ja et ta oma lihase
lapsi ja oma mamuna sellele narrile alatumale mehele, sellele
Jakob Tatrle tahaks ohwerdada, ainult sellepärast, et ta ka-
wal reinuwader on ja kõstri emandat ikka „proua“ Karlsonits
nimetab ja teda kumardab nagu baroni prouat. Oh naesed,
naesed! — — Aga Juhan! kas ja ei ole ise ka natukene ru-
mal, et ja weel sündimata asjade üle juba nüüd otsust teed?
Marta pole ju weel kopikat oma loosiga wõitnud. — Mõttes
kõndis ta toas edasi tagasi. Aga nii wäga ta ka oma pahand-
dust ära tahtis peletada, nii wäga ta ennast uskuma tahtis
panna, et tühi filmamoondus teda hirmutas, — see ei läinud
tal korda; ta mõttesse jäi ikka see kindel arwamine, et suur
õnnetus tulekul. Ta arwas naese südame sügawamasse põhja
wahtinud olevat. Wõitku ta loosi peal ehk mitte — Juhan
oli kindel, et waene tema vastu see ei olnud, kelleks ta teda
siamaani pidanud. „Ta põlgab sind, ta põlgab sind, sest ja
oled ju waene koolmeister, waene kõstri-papa!“

Mõrudas ja tafsane kurbtus asusiwad kõstri hingesse.
Abielu õnn oli nagu unenägu ta meelest, mis nüüd mööda
läinud. Nukralt, rusutult, sõna lausumata luusis waene kõstri-
papa majas ümber. Lastegi peale waatas ta umbusaldusega.
„Kes teab,“ ütles ta, „mis kuradi wõim ka teile südamesse
ei istuta. Kes teab, kas ka teie mulle kord niisugust walu ei
walmista, nagu nüüd teie tigeada meelega ema.“

Kõstri-papa arwas oma kohuseks, weel wiimast katset

majarahu jalale seadmiseks ära proovida. Wahest parandas Martakene meelt ning sai oma ülekohtust aru. Aga papa ei mõistnud diete peale hakata. Mida mõistus ja hea süda teda käsitsiwad, seda rikkus tundmuste ägedus ära.

„Maene,“ ütles ta, kui nad emandaga järgmisel päewal üksina juhtusiwad olema, just mitte liig maheda ja meelitama healega. „Ma tahan sind — õpetada.“

„Õpetada?“ kostis Marta lühideli. „Jäta oma õpetus tseenesele! mul ei ole seda waja!“ Sellega pööris ta papale selja.

„Ta ei wõta õpetust?“ wihasstas köster. „Ta ei taha aru saada, et tal ülekohtus? Siis on see tõeste tema tõsine arwamine, et ta õigust rääkinud. Tema mõtted on tõeste need, mida ta awaldanud? — Kuda wõisin ma ka selle juures kahtlema!“ Ja tumedalt ja wihaselt pööris ta mammale selga ning wihawaen nende wahel wõttis ikka enam maad.

Nõnda läks nädal aega mööda, laupäewa õhtu jõuudis kätte.

Köstri emand seisib kõõgis lõkendawa tule juures. See tuli sai täna rahutule tähenduse, sest mamma tegi pannkoofa, mida köster nii wäga armastas ja mida emand iga laupäewa õhtul pühapäewaks suure hulga walmis praadis. Nende kookidega tahtis mamma leppimisele teed hakata tasandama. Nagu wõi panni peal oli ka tema süda sulama hakkanud, kui ta abitaasa tajasit kurbtust ja rõhutud meelt nägi. Ta astus kookidega tuppa, wõttis südame rindu ja lähenes Juhaniile, kes suitstu pilwede sees tooli peal istus.

„Wanamees, oled sa veel pahane?“ küsis ta maha löödud filmadega, mis aurawasje koogivaagnasse wahtisivad.

Magu minewiku sülest helises kurwale mehele tasane wärisew heal hingesse, ja alandlikult lastis ta pea norgu, nagu ootaks ta, et mammafene endisel wiisil ta otsaesisele suud annaks. Seal fofistatas saatan ise talle kõrwa: „See on kõik ainult wale ja pettus! Wõib ta oma meelituse läbi sündimataks teha, mis ta nii selgeste wälja ütelnud? Ja kui mamma oma käe ta kaela ümber pani, peastis ta enese wägise lahti ja ütles pead raputades:

„Ei, Marta, sa ei ole hea inimene! Sinu süda ei ole ialgi minu oma olnud, waid sa teenid ebajumalaid, kes sinu sees elutsewad ja keda ma ei aimanudgi kuni siamaani. Sa oled — ära pane pahaks — kuri kawal naene.“

„Juhan!“ kogeles Marta ehmatades ja pisarad tungisiwad tal filma. „Mina kuri ja kawal naene! Jumal andku sulle andeks! Mis ma olen sulle teinud? Mis ma olen rääkinud, mis mitte õige ei oleks?“

„Ja sa jääd oma sõnade juurde?“ hüüdis köster waele. „Ja sa ei tunne oma ülekohtust ikka veel mitte ja ei kahetse oma pattu kotiriides ja tuhas?“

„Ei kahetse pattu,“ wastas Marta, „pattu? Oh sa wägiwaldne mees! On see siis tõeste wõimalik? Pannkooka teen ma temale — waa'ta kui kenad — nuusuta, mis sugune lõhn! Tema juurde tупpa tulen ma, tahan teda meelitada, kallistada, tahan kõik wiha ja tüli unustada, alandan enmast ja astun

„Ta on kõrgi meelega ja kangekaelne!“ hüüdis kõster waluga.
„Oh, naene, pean ma seda ikka ja ikka veel sinust nägema!“

„Olgu mis on, ma võidan,“ kõneles Marta eksitamata ebasi, „siis lähen ma väimehe juurde elama ja sa võid kooli-
onuks jääda nii kaua kui sa tahad!“

„Ka lahkuda tahad sa minust?“ hüüdis Juhhan.

„Miks mitte?“ vastas Marta. „Sa saatsid siis ju oma tigebast kurjast naesest lahti ja võiksid eksitamata oma mõisa-
kirjutajaga laulda ja lobada, selle laisa unise poisikesega, kellele sa oma lapse ja mamona kaela tahad visata, selle kerjajale, kellel muud ei ole kui see hing“ . . .

„Ära sõima inimest mitte, keda sa dieti ei tunnegi!“ karjus kõstripapa. „Ta on tark ja viisakas mees, nagu ma teist enne pole näinudgi. Hea meelega annaksin ma oma tütre sellele tublile inimesele, sest minu lapse õnn saaks tema hooles all õitsema. Aga sellest ei tea ma veel midagi lähemat ja sellega on ka veel aega. Sina aga mine Jumala nimel oma landraadi juurde, ehk kõige parem veel sinna, kus pipar kasvab, või koguni —“

„Hauda!“ nuuksus Marta wabele.

„Jah, parem on hauas olla kui kui maapealses pörgus,“ kiskendas kõster ning jooksis toast, kus tal õht liig palawaks hakkas minema, aeda puude wilusse.

„Maapealne pörgu? kogeldas Marta, temale tarretanud pilgul järele wahtides. „Tal on õigus! Aga sellest pörgust

peastavad seadused, — tulgu lahutamine! Jah, meie laseme endid lahutada!" hüüdis ta waljuste, nii et papa seda weel kuulda wõis.

Maja rahu ja õnn oli nüüd täitsa kadunud. Liisikese meelitused ja waigistused ei mõjunud midagi. Ta waene laps nuttis oma silmad punaseks. Sest oh! weel teine teraw mõõt oli talle südamesse tunginud.

„Sumalaga, Liisakene!“ oli kirjutaja Albert eila aia taga oja kaldal öelnud, „Sumalaga ma lähen siit ära — kaugele.“

„Kaugele?“ oli Liisi ehmatades kostnud. „Teie lähete ära, herra Weste?“ ja seejuures oli sukk, mida ta kudus, neiu käest maha kukkunud. Nüüd, kus ta lahkumiseft kuulis, sai talle alles selgeks, kui kallid see noormees ta meelest olnud.

„Jah, Liisikene,“ kostis Albert, „ma rändan ära kaugele wõõra ilma sisse.“

„Ja mispärast siis ja kuhu?“ kogeldas neiu mahalöödud silmil.

„Mispärast?“ kostis noormees. „Sellepärast, et ma omale oma ulualust, oma urtsikut ja maalappi lähen ostma, ja et siin ometigi ainust südant ja kallikeft minu jaoks ei ole. — Kuhu? Wenemaale, kaugele Wenemaale meie noore grahwiga, kes sinna mõisa ostab.“

„Wenemaale?“ kordas Liisi pittamisi. Pisarad weeresiwad tal põskede üle, kurbtuse ja pahanduse pisarad selle üle, et Albert sugugi ei küsinud, kas tema jaoks siin tõeste ainust põlswat südant ei olnud, sest ta oli ju siin, see süda!

„Sind liigutab minu lahkumine, armas Liisi?“ ütles Albert pika waheaja järele. „Pole wiga. Ma tahan sulle pikalt ja laialt kirjutada, kuida Wenemaal nisu ja ristikhein ja tubakas kaswab, ja kuida seal inimesed elawad.“

„Ma ei taha teie nisust ja tubakast midagi teada,“ sofistitas Liisi mõrudalt, temale selga pöördes, „sellest wõite mõne ilusa Wene neiuga juttu ajada.“

„Ja miks mitte sinuga,“ naeratas Albert. „Kas sulle siis wastu meelt on, kui ma mõne ilusa Wene pruudiga Krimmis wõi Kaukassias altari ette astun?“

„Pruudiga?“ hüüdis Liisi kahwatades, „teil on pruut Wene maal? Oh teie kuri inimine!“

Õigewad tundmused ajasiwad neiulise põgenemisele. Ta tormas ruttu koju poole, kuna Albert talle naerdes järele hüüdis:

„Sinu pärast jään ma veel kahelsaks päewaks siia ja tulen sinu wanemaid Jumalaga jätkma, enne kui ma Wene-maale pruudi juurde reisin!“ —

Liisikene kannatas õnnetuma armastuse rasket piina. Ta nuttis öösel ja lõppes näost ära. Selle walu juurde tuli veel kurbtus wanemate waenulise oleku üle. Need wõõrdusiwad teineteisest iga päewaga ifka enam ära. Umbusaldus ja tume mõrudus wõttis mõlemate meeled ifka enam ja enam wangi. Oma nuttis kui ta üksina oli, ja köstripapaga sündis, mida keegi ei oleks aimata wõinud — ta amet sai talle wastumeelset, läks halwaks ta meelest. Kuida wõisgi ta wabalt

tööd teha oma walutawa südamega, kui tal sõna „lahutamine“ läbi hinge kajas.

Ja — lahutamine, lahutamine, see oli hirmus sõna, aga meelehaigele kõstri-papale hakkas ta aegamööda õige tutwaks saama; ta hakkas peastmist tähendama, peastmist sellest piinast, mida ta praegu kannatas. Aga ka sellele lootusele tuli ots. Kõstrile juhtus seaduse-raamat kätte ja seal seisis selgel sõnal:

„Sõimamise, ähwardamise ja vähemate tegewliste puutumiste pärast ei lahutata alamat sugu abielu-paarisi mitte.“

Jah, nõnda seisis seaduses ja kõstri-papa pidi tunnistama, et ka teda alamat sugu inimeste selka tuli arvata, hoolimata sellest, et ta oma ametit ise nii kõrgeks ja oma seisust suureks pidas. Parata ei olnud midagi — lahutamisest ei wõinud juttugi olla.

Wanatene hakkas silmanähtawalt närtsima ja kolletaina. Ta meeleterawus, ta hea tuju, ta terwis hakkasiwad kaduma. Sõpetaja ja kõik teised raputasiwad pead, kui nad rusutud tumeda olekuga wanameest nägiwad, kes nüüd kõikide imestuseks orilamängus ja laulus wigu hakkas tegema. Kõstri-papa ei oodanud praegu midagi muud nii suure igatsusega kui surma. Ainult surm oli weel peastmise toojaks.

Ühel pärastlõunel astus ta söögituppa, kus kohwilaud laetud oli. Laas oli laua peal täis kallatud, suhkur, leib ja wõi seal kõrwal. Mamma oli wist praegu jooma tahtnud hakata, aga kõõki wõi mujale astunud, kuhu talitus teda kutsunud.

Elutüdinunud köstri-papa astus tumedas mõttes laua juurde. Ta võttis toosist peent suhkurt pihu peale ja hakkas seda sügavmeeleliselt vaatlema.

„Kihwt, just nõnda näeb sa wälja,“ ütles ta iseenesele. „Aga suhkur on ilmasüüta lapsukene sinu wastu, sina aga oled kuri wägew hiiglane! Elu raskeid ahelaid murda on sul nalja asi! Kihwt, kui tergeste peastad sa inimese lõpmata walu ja piina käest! Nii palju, kui mul sind pihupesa peal on, paneb inimese magama igawisele unele!“

Ja nende sõnadega puistas papakene suhkru kää pealt kohwi tass.

Nüüd läks kambri- ukse lahti ja sisse astus emand Marta. Ta oli klaas- ukse tagant, mis roheline gardinaga finni oli laetud, kõik kuulnud, ja wälja astudes ka weel näinud, kuida Zubani käsi tass poole käis ja walge pulwer kohwi sisse jooksis. Ta oli kahwatu kui furnu. Pikkamisi, tarretanud pilgul, astus ta laua juurde ja võttis kohwitassi kätte.

„Mees,“ hüübis ta tumeda healega, kuna tassis ta kääs wärises. „Mees — ma joon!“

„Jumala nimel,“ wastas Zuban, abikaasa kohutawa näo ja oletu üle ehmatades. „Joo aga peale! Kohwiga joob ju naesterahwas oma walu ja mure lõhtu. Murrab mees ta wastu truuduse — kohw trööstib naesterahwast. Põlatud siset, mis teda „ära kurnatud“ wanamehe külge köidab, aitab tergemaks teha — jällegi kohw! Sureb tal mees ehk kass — naesterahwas joob leinamisels kohwi! Joo aga joo kohwi, naene!“

„Jsa!“ hüüdis Marta ahastawa healega ja wabisebes, „ma joon! Ma joon tõeSte!“

„Joo siis ometi!“ tähendas köster, kõrwale pöördud näoga.

Müüd pani aga mamma tassi laua peale tagasi, ringutas käsa ja karjus, lahtise akna juurde tuiKudes, hirmsa healega: „Mõrtsukatad, mõrtsukatad, mõrtsukatad! Oh sa püha Jumal, ta annab mulle kihwti!“

Alnast juhtus kirikuõpetaja mööda minema. Hirmust häbäKisa kuuldes jäi ta seisma nagu soolajammas.

Köster astus aga toas kindlal, tumedal näol laua juurde ja jõi kohwitassfi ühe suure lonksuga tühjaks. „Sinu terwifeks, naene,“ ütles ta.

Marta kargas akna juurest hirmsa ahastusega tagasi, aga ta ei wõinud teda enam joomast keelata.

„Appi! Appi!“ kisendas ta heleda healega, ja jõuetult langes ta mehe jalge ette põlwili. „Appi! Appi! — Jsa, Jumala pärast! Mis sa tegid! Jsa! Ela, elal! Jлма minuta ei taha ma elada. Eh! lasse mind surra enesega.“

Müüd astus õpetaja sisse. „Mis siin on sündinud?“ togeles ta surmahirmul. „Määkige, inimesed! mis teil on?“

Sõnalausumata tõstis köster pool minestanud abikaasa maast üles ja hoidis teda hirmunud näol oma kaenlas.

„Marta, wõta meelt ja mõistust! Mina olen waene põlatud foolionu! Jлма minuta ei taha sa elada? On see tõsi? Minuga tahad sa surra? Minuga?“

„Sinuga, sinuga!“ nuuksus Marta, „ja minu kõik, ja minu kõige armsam maa peal! Oh, oleksin mina ometi kihwti joonud. Oh, appi, appi!“

„Kihwti?“ hüüdis õpetaja lällitawa healega.

„Ja ja oleksid mulle andeks annud, et ma sind ära kihwtitaksin?“ küsis kõster wärisedes.

„Ma ei oleks jeda kellegile ütelnud,“ nuttis Marta, „ja ma kahetsen, et ma enesele peastjaid hüüdsin. Kui meist kumbgi pidi surema, kui hea meelega ei oleks mina see olla tahtnud! Wait ja kaebamata oleksin ma hinge heitnud! — Oh, appi, õpetaja herra, appi! Mis mina ilmas peale hakkas, kui tema sureb!“

„Noh, siis tere, tere naene rõõmsas uueste alustatud elus!“ hüüdis kõstri-papa naerdes ja tõmmas abikaasa tormiliselt rinna wastu. „Dnn sulle, ja truu hing! Tantsime ja laulame, naene! Kõik oli ainult paljas unenägu! Meie õnnetus, meie wiletsus on lõppenud! Tassis oli selge puhas õnnus kohw, selge ja puhas nagu sinu armastus ja truudus. Tantsi, Marta! Täna on pulm! Ema, ema, õpetaja herra on meid praegu laulatanud! Wiulid wälja ja kõiksugu pillid ja wiled! Tantsige, armsad pulmalised! Dissa pulmad, dissaaaa!“

Heal jäi tal rindu finni rõõmu ja õnnesuse tuhinal, ja ta tuitus ja pidi ennast laua najal püsti hoidma.

„Mis see siis tähendab?“ küsis õpetaja imestusega. „Kas te olete hulluks ja ogaraks läinud, kõster?“

„Siis ei raputanud. ja mulle mitte kihwti kohwitasfi?“
algas Marta läikivail silmil. „Sa ei tahtnud mind mitte
ära kihwtitada?“

„Ei find ega mind!“ vastas köstripapa. „Minu patune
kõne, mida ma siin laua ääres iseenelele pidasin, on find effi-
tanud. Jah, ema, nüüid näen ma, et sa mind armastad.
Anna mulle andeks minu kangekaelust, minu südame kõwadust!“

„Anna ka mulle andeks minu rumalust!“ hüüdis Marta
wähele, „anna mulle andeks minu jumalafartmata umbusabust!“

Ja nad hoidsiwad teineteist kaenlas lõpmata õnnetundmuses.

Õpetajale oli asi selgeks saanud. „Aamen, aamen,“ ütles
ta õnnistades, „Issand hoidku ja õnnistagu teid! Hoidku ta
teid kurja eest! Hoidku ta teid — wõidulooside eest! — Jah,
armsjad sõbrad!“ kõneles ta edasi ja hakkas mõlemate kätest
kinni, „wõiduloosid oliwad teie tüli põhjus! Mamon peletas
teie silmi, pani tarretama teie südamed. Mamon ei ole teile
õnneks, waid õnnetuseks. Täna taewa isa, et ta teile lepi-
tust ja rahu saatis — kohwi läbi. Imelikud on Jumala
teed! Mida mingi wägi ei oleks teha wõinud, seda tegi see
suhkur ja see tass siin! Aga kõik ei ole weelgi lõpetatud. Teie
peidate ikka weel madu oma rinnas. Ta saadab teid siiski
weel hukatusesse, kui teie teda enestest ära ei heida. See
madu on teie wõiduloosid. Heidke wõiduloosid enestest ära,
kui te' rahu ja õnne majasse tagasi soovite!“

„Sigu, õpetaja herra!“ õiskasiwad mõlemad, „see on
tark sõna! Kadugu meie kurjad wõidupaberid!“

„Ma põletan oma loofi ära!“ hüüdis Marta.

„Mina omal ka!“ lijas Juhan juurde.

„Mitte nii üle kaela, sõbrad,“ maanitses õpetaja. „Sellest ei oleks mingit kasu. Ma annan head nõuu. Kintige oma loofid waestele, ütletekin ma, kui meil waesid oleks, sest Kasewere rikas grahw kannab kõigi siinsete waeste eest hoolt. Kintige —“

„Ma tean, mis ma teen,“ õiskas kõstri-papa wahela. „Mull on kena mõte! Anname oma loofid saatuse hooleks! Mis sa arwad ema: ma kingin oma loofi — kirikupoe kaupmehele. Ma teda küll suuremat ei falli, näen ma aga, et ta minu loofiga wõidab, näen ma, et ta saadud rahaga nõnda ümber käib nagu auus ja helde inimene, näen ma, et suur õnn tema meelt ja südant parandab, siis pean ma seda taewa isa näpunäiteks ja tahtmiseks, ja kui meie plika wähegi rahul on, siis — siis, noh siis sündigu, mida sina nii wäga igatsed, ema!“

„Oh sa kelu,“ naeratas emand Marta rõõmsa näoga, „kas sa arwad, et ma aru ei saa? Hea ja lahkusega tahab ta mind sundida, et ma oma loofi — kirjutajale kingiksin. Noh, olgu peale! - Päris hea meelega ma seda ei tee, aga üks heategu on teise wäärt! Olgu siis, minu loofi saab kirjutaja.“

Kui hundist räägid, siis ta tuleb. Emand Marta kõne-woolu tahtusteks astus praegu Albert uksest sisse ja tahtis kõstrirahwast enne reisu Jumalaga jätta.

„Jumalaga jätta?“ küsis kõster imestades. „Ruhu te' siis lähete, herra Weske?“

„Sinna,“ kostis Weste, „meie wana grahwi herra juurde, les mind futsus, ma ei tea mispäraft, aga paariks kuuts pidada ma sinna jääma.“

„Ärge uskuge teda!“ hüüdis forraga Liisi wahale, les praegu tuppa astus. „Ta waletab! Ta rändab Wene maale, tal on pruut. Krimmis.“

„Ja,“ naeratas Weste, „ma olin walelit, aga ainult selle neiuksese wastu siin, kellele ma nõnda kõnelesin. Mis otstarbeks ma seda tegin, ei tohi ma praegu weel mitte ilmutada. Ei, Liisikene, ma ei reisi mitte Wenemaale! Pruut mul küll on, seda wõin ma nüüd küll ütelda, aga mitte Krimmis, waid siinsamas ligidal. Siin üsna lähedal elab ta ja sa tunned teda wäga hästi.“

„Aedniku Juuli,“ sofistatas Liisi ehmatades ja pööris akna poole. Bisar weeres tal filmast.

„Ahaa, ma märkan, mis siin kell on lõõnud,“ ütles köster, tütre poole piiludes. „Noh, katsuge õnne ja olge päraft rahul. Mina ja ema oleme jälle ühes nõuus, kõik tüli ja pahandus on meie wahel lõppenud. Kui teil midagi kõnelda on, siis wõite edespidi julgeste meie mõlema ette astuda.“

Imestades waatas Liisi wanemate poole. Isa ja ema naerwad filmad tõendasiwad neid sõnu. Rõõmuhüübiga jooksis neiu wanemate rinnale.

„Isa, ema, nüüd olete jälle minu, nüüd olen ma jälle õnnelik,“ hüüdis ta.

„Hea küll,“ wöttis kõster sõna. „Reisige siis, kuhu teid kutjutakse. Kirjutage meile warsti ja mõtelge meie peale sõbruses ja armastuses, nagu meie teie peale!“

„Nagu teie minu peale?“ kogeldas Weste maha löödud filmadel. „Kas ka auustatud majaemand?“

„Seda saate kohe näha,“ wastas kõster. „Ta ise ütleb teile, kui hea ta teie wastu on.“

„Minu wastu? Hea?“

„Ja,“ ütles Marta külmalt ja niisuguse näoga, nagu oleks ta ussirohtu suhu wõtnud. „Mul on siin üks wõidu-loos, ja et ma teile südamest õnne ja kindlat tulewikku soowin, siis —“

Mammale tuli kõha peale. Kõster aga kõneles tema eest edasi:

„Siis kingin ma selle loosi teile, millest tinawalamisel selgelt tuli ja Piima-Radri kaardid teada andsiwad, et ta suure loosi wõitwat. Jumal andku õnnistust!“

Meier oli imestuse pärast kohmetu. Suurel silmal wah-tis ta paberi peale, mille emand talle kätte pistis, ja siis kõigi toas olejate otsa. Viigutatud meelel tänas ta kõiki — mammad, papad, õpetajad, liisid, — siis tormas ta minema.

Ma arwan, iga, nüüd on sinu käes järg, „ütles Marta.“

„Sigus,“ wastas kõster, astus akna juurde ja hüüdis poe poole, mille ukse ees Jakob Tatar seisis:

„Pst, pst, naaber! Astuge siia — paar sõna!”

Kaupmees tuli uudishimulise näoga ja võttis kõstri käest imestawa näoga võiduloosi vastu, kuna emand Marta sinna juurde pika seletawa kõne pidas. —

Mõnda oli siis tüli ja pahandus kõster Karlsoni auusas majas sellega lõpetatud ja rahu- ning õnnepäikene hakkas jälle heledaste paistma. Riisikene ootas igatsusega linnast kirja aga nädalad läksivad mööda, ilma et Albert temale ehk wänematele teada oleks annud, mis ta tegi. Riisi püüdis ennast trööstida, nii hästi see läks, ja ootas, ootas.

Sügisene loosimise-aeg jõuudis kätte. Kõstri rahwas uuris põnewusega ajalehe aruannet loositud pileтите kohta, aga esimene pilk näitas juba, et peawõidust mõlemad piletid ilma oliwad jäänud. Aga siin, mis see tähendab? Kas siin ei seisaks see number, mis kiriku-kaupmehe loos kannab. Sige, kaupmehele kingitud kõstri-papa loos on wiistuhat rubla wõitnud!

„Minu loos? Wiistuhat rubla,” kogeleb kõstri-papa wärisedes. „Noh, Jumala tahtmine sündku!”

„Mis, mis? isand Tatar on wõitnud?” ütskab emand Marta ukse peal hülgawal pilgul. „Oh õnne! Oh rõõmu! Oh mõis! Oh kena! Oh taewalik!”

„Oh rumalust! Oh halpust!” urises kõster. „Aga olgu peale! Ehk pidas ta sind õnnepäikese meeles, waene Albert.”

Ja kõster uurib ja otsib, kas ehk Weste loosi number ta kuskil seisaks. Ta ei usu üht lehte, ta uurib neli wiisi tükki

läbi — asjata. Beske number ei ole mõitude seas. Õnne-
jumal on tema tõeSte ära unustanud. Aga waata — oh,
kurbtuft — kustutatud numbride seas seisab Alberti loofi
number haleda näoga! Sellega on kõik lootused möödas!
Beske number on kustutatud! —

Rõstri majas oodati nüüd mitmesuguste tundmustega isand
Tatra kosjatulekut. Mamma kandis aina pühapäewa riideid
ja arwas juba tundwat, kuda alandlik ja õnnelik wäimees ta
kätt suuteleb. Rõster oli pahas tujus ja otkaline. Viisikene
aga wärises surmahirmus; iga lord löiwad ta filmad kirjaks,
kui keegi uksest sisse astus.

Imelikul wiisil oli aga kõik ootamine asjata. Jakob Ta-
tar ei tulnud kosja, ei tulnud tänamagi, et kõstri papa lingi-
tus talle waranduse majasse toonud. Tatar oli kawal telm.
„Mis ma waesest plikast enam hoolin,“ mõtles ta. „Dma
praeguse rikkuse kohta wõin ma ju Sumal teab kui jõuka
naese saada. Wõtku kõstri Liisi see ja teine.“

Rõige rohkem sai kirikuõpetaja kaupmehe telmusest kuulda.

„Teile andis taewas suure õnne, isand Tatar, ütles ta,
„tänage teda, et ta teile jõuudu on annud hädalistele appi
tõtata ja waeseid toetada. Eila jäi waene päewiline metsas
puu alla. Surnud mehel jäi waene naene seitseme lapsega
järele. Ma palun waestele weikest andi.“

Aga pillkawalt hakkas kaupmees naerma ja ütles, kui ta
kõiki santa aitama tahtwat hakata, siis ei jääda tal ta warast
midagi enam järele.“

Spetaja soovi peale läks ta kõster kaupmehelt waestele weiteft armuandi paluma.

„Sajandil osa teie wõidust peastab waese perekonna wiletsusest,“ ütles ta.

„See on mul üks kõi,“ tännitas halastamata kelm upsalt. „Ma lähen linna elama. Wiige emandale palju termisid“

Ja teisel hommitul oli poeuks kinni. Parema kauba oli Tatar kaasa wiinud ja linna läinud.

„Mingu ta, kus tühi!“ hüübis kõstri-papa. „Wärsti on ta mamon linnas läbi lööbud ja ta on wiletsam kui ialgi enne. Ja sellele wõrukaelale tahtsid sa meie last anda, ema? Selle käest lootsid sa armastust ja hoolekandmist wanabuses, kui mind enam ei oleks olnud?“

„Ja see kelm tohtis mind prouaks sõimata,“ siunas emand Marta, „ja oleks tal miljonid ja ta tahaks weel meie last — ma ei annaks talle!“

Kõige õnnelikum oli nüüd muidugi Liisi, ehk ta küll südamest kahetsema pidi, et õnn nii pimedalt sellest mööda läinud, kes Liisi arwates kõige rohkem tema wäärt oleks olnud. See oli weidi kurb, aga — külap aeg asjad parandab. Peaasi oli ju praegu see, et neiu inetumast kofilafest nii õnnelikult lahti saanud.

Kauase, kauase piinarikka ootamise järele tõi postimees linnast ühe kirja — Albert Weste käest! Mitte Liisile, waid papale enesele. Kui kõster kirja lahti wõttis, wärises Liisi nagu haawaleht. Mis ta küll kirjutas, kas paha wõi head?

Rõõster luges kirja esite salaja iseenesele, siis rõõmsa mofamuigutamisega teistele waljuste ette:

„Kõrgeste auustatud kõstri herra!

Kallis sõber!“

Rõõs pealt palun ma Teist andeks, et ma nii kaua wait olnud. Ma ei tahtnud teile ennemine kirjutada, kui mul midagi kirjutada oli — see tähendab, ma tahtsin ära oodata, kas saatus mulle seda annab, mida ma igatsenud. Siin ei mõtle ma mitte selle wõiduloosi peale, mida ma teie kõrgeste auustatud proua käest kingitud sain, ja mis, nagu te' wist ära olete näinud, loodetud kullahunnikut mulle mitte ei toonud. Noh, ma ei tea selle juures mingit kahju kahetseda. Mull oli aga teine asi ootusel. Teie teate, kallis sõber, et ma kaunis wirt põllumees olin ja et mä suure isuga põllutöö saladusi püüdsin uurida. Wabadel tundidel hakkasin ma paari aasta eest üht raamatut meie maa põllutööliste asjanduse üle kirjutama, mille ma tänawu kewade trükti andsin. See minu raamat oli meie armulise wana grahwi herra kätte juhtunud. Ta oli teda lugenud ja minu mõtted ja õpetused oliwad talle meele järele olnud. Ta kutsus mind linna, et minuga mu töö üle kõneleda. Ta tegi minuga päris suure eksami weel suuisõnal ära. Ta pani minu teadmist imets ja lubas mulle hea ja suure koha ühe oma mõisa peal anda. Eitwa mõisa walitseja lasti mõne nädala eest raskete eksituste päraši lahti. Küni tema äraminemiseni pidas mind grahw linnas oma juures. Müüd aga on ta nimetatud suure mõisa täitsa minu walitsuse alla andnud ja ma asun neil päewil sinna elama. Minu palk ja sissetulek on nii suur,

Bibliotheca
universitatis
torpatensis

et ma seda enne unesgi ei oleks arvata wõinud. See on siis minu uudis. Ja nüüd saagu Teie siis minu südamel palawam soow ja kõige alandlikum palwe jalge ette weeretatud. Armas kallid isa, auustatud ema: tehke minu tulewik õnnelikuks selle läbi, et Te' mulle oma tütre Liisi abikaasaks annate. Ma armastan Teie tüdriku palawamalt, kui oma elu ja loodan ka tema wastu armastuse peale. Armsad wanemad, wõtke mind oma pojaks! — Wastust tulen ma ülehommelise wastu wõtma, kui ma Teilt läbi oma uue koha peale lähen.

Kõige südamelikuma terwitusega

Teie kõigealandlikum

Albert Weste."

„Noh, Liisi, mis sa arwad?“ küsis isa kelmikalt.

Liisi wastus oli sügaw punastamine.

„Ema, mis sina arwad?“

„Tee, mis sa tahad!“ hüüdis see pool naerdes, pool kulmu fortsutades.

„Ma arwan, asi on nõnda korras,“ tähendas köstri-papa kuiwalt.

Rõõmu õiskamisega langes Liisi wanematele kaela ümber.

Seal läks üks lahti ja sisse astus, häbelikult naeratahes — Albert Weste ise.“

„Ärge pange pahaks, ma lendasin kirjale koha järele,“ ütles ta.

Liisi kahwatas rõõmu ja õnne pärast lumiwalget. Rõõmter aga astus nooremehelise südamelikult wastu ja tõmbas teda tugewaste rinna wastu. Emand Karlson wõitles nagu weel

mõne wastiku tundmusega, aga kui Albert auupakkikult ta
läele suud andis, kadus wiinne korts ta kulmilt, ta pigistas
südamelikult wäimehe kätt.

Nüüd alles läheneb noormees Riisile. Ta waatas talle
kawa silma, siis hakkas ta tema käest kiuni. Nõnda astusiwad
nad wanemate ette. Rõstri-papa tegi weikese õnnistuse-palwe,
mispeale sisseastuja kirikõpetaja tugewaste „aamen“ ütles.

Õtimeest musu ei saanud aga Albert mitte siin teiste ees,
waid alles õhtul aias.

Raamatud,

mis A. Bujchi raamatukaupluse kulguga Tallinnas ilmunud ja seaktsamast kui ka teistest raamatukauplustest ning ümberrändajate raamatumüüjate käest saada on:

I. juturaamatud.

Ameerika uudisjutud. Eesti keelde toimetanud A. Stankow. Pildiga. Hind 15 kop.

Krammüüdnud pulma luub. Jutt Eesti rahwa elust. Kirjutanud J. M. Sommer. Hind 20 kop.

Sead sõbrad. Novella linnarahwa elust. Kirjutanud J. Pärn. Hind 20 kop.

Rihlasõrmus. Jutustus Eesti rahwa elust. Kirjutanud J. M. Sommer. Hind 20 kop.

Musta mautliga mees. Eduard Wilde uudisjutt. Hind 20 kop.

Kandlased. Sündinud lugu, Franz Hoffmanni järelle Saksa keelest tõlkinud A. Stankow. Kahe pildiga. Hind 15 kop.

Surnuks arvatud ehk kahele mehele laulatatud. Jutt rahwa elust. E. Wichert'i järelle Eesti keelde kirjutanud J. M. Sommer. Hind 30 kop.

Tallinna saladused. Eduard Wilde naljajutud. 1887-aastal kahes trükis ilmunud. Hind 15 kop.

Sala sidemed. Eduard Wilde uudisjutt. Hind 20 kop.

II. waimulikud raamatud.

Armu-healed Jēfufe ja tema jūngrite suust. Ewangelii-Luteruse koguduse hingede äratusjeks usklike lühed kirjad, kofku seatud. Hind 20 kop.

Õnnistuse tee. Igapäewane palweraamat. Hind 18 kop.

Sitoni leiwa-palufesed. Ewangelii-Luteruse usuliste igapäewane palweraamat. 1887 aastal kahes trükkis ilmunud. Hind 20 kop.

August Busch'i kuluga trükitud waimulikud raamatud:

Laste jõulupuu laulud. Hind 10 kop.

Õndsaks tegew Aetsemane aed. Ewangelii-Luteruse usuliste igapäewane palweraamat. Hind 20 kop.

III. näitemängu raamatud.

Nihlatud. Nali ühes järgus. Kirjutanud J. Silla. Hind 15 kop.

Sepoeg. Lustimäng wiies waatuses, A. v. Koye ja järele toimetanud J. Silla. Hind 30 kop.

Piirjärwe rentnik. Lustimäng wiies waatuses E. Koye keelde toimetanud A. Sankow. Hind 15 kop.

